

Brüssel, 11.4.2018
COM(2018) 184 final

2018/0089 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

**mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega
tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ**

(EMPs kohaldatav tekst)

{SWD(2018) 96 final} - {SWD(2018) 98 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANERU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

ELi õigusnormide täitmise tulemuslik tagamine on eurooplastele tähtis ja mõjutab nende igapäevaelu. Selleks on vaja töökindlat, tõhusat ja tulemuslikku süsteemi, mis tagaks, et liikmesriigid kohaldavad ja rakendavad ELi õigust täies ulatuses, tagavad selle täitmise ning pakuvad kodanikele piisavaid õiguskaitse võimalusi.

Sellega seoses on käesoleva ettepaneku eesmärk ajakohastada ja asendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprill 2009. aasta direktiiv 2009/22/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta¹ (edaspidi „ettekirjutuste direktiiv“). Ettepanekuga kaasneb veel üks ettepanek sihipäraste muudatuste tegemiseks ELi tarbijaõiguse direktiivides² osana „Uuest kokkuleppest tarbijatega“³, mis sisaldub komisjoni 2018. aasta tööprogrammis⁴ ning mis peaks parandama ettekirjutuste taotlemise menetluse tulemuslikkust ja aitama kõrvaldada liidu õiguse rikkumise tagajärgi, mis kahjustavad tarbijate ühiseid huve.

Käesolev ettepanek on järg REFITi raames toimunud ELi tarbija- ja turundusõiguse toimivuskontrollile⁵ (edaspidi „toimivuskontroll“), mille tulemused avaldati 23. mail 2017 ja mis hõlmas ka ettekirjutuste direktiivi, ning komisjoni 25. jaanuari 2018. aasta aruandele komisjoni soovitus 2013/396/EÜ⁶ (ühiste põhimõtete kohta, mida kohaldatakse liikmesriikide kohtuliku keelamise ja kahju hüvitamise kollektiivsete õiguskaitsevahendite suhtes ELi õigusest tulenevate õiguste rikkumise puhul) rakendamise kohta⁷ (edaspidi „kollektiivsete õiguskaitsevahendite aruanne“).

Kõnealused hindamised näitasid, et tarbijate kollektiivseid huve kahjustavate liidu õiguse rikkumiste oht on majandusliku üleilmastumise ja digipöörde tagajärjel suurenenud. ELi õigust rikkuvad kauplused võivad mõjutada tuhandeid või koguni miljoneid tarbijaid mitmes eri majandusvaldkonnas ühe ja sama eksitava reklaamiga või ebaõiglaste lepingu tüüpitingimustega. Võttes arvesse piiriülese kaubanduse kasvu ja kogu ELi hõlmavaid äristrateegiaid, mõjutavad need rikkumised üha enam korraga mitme liikmesriigi tarbijaid. Peale selle ilmnes kollektiivsete õiguskaitsevahendite aruandest, et mitu liikmesriiki ei ole ikka veel kehtestanud kahju hüvitamisele suunatud kollektiivseid õiguskaitsevahendeid massikahju juhtumiteks. Aruanne sisaldas komisjoni kavatsust võtta järelemeetmeid seoses 2013. aasta soovitusega, keskendudes seejuures eelkõige tarbijate õiguskaitse ja jõustamise aspektidele ettekirjutuste direktiivis.

¹ ELT L 110, 1.5.2009, lk 30–36.

² COM(2018) 185, Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/6/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/29/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL, et ajakohastada ELi tarbijakaitse-eeskirju ja paremini tagada nende täitmine.

³ Kõne olukorrast Euroopa Liidus ja kavatsusavaldis nõukogu eesistujale ja Euroopa Parlamendi presidendile on kättesaadavad veebisaidil: https://ec.europa.eu/commission/state-union-2017_et.

⁴ COM(2017) 650 final.

⁵ Toimivuskontroll hõlmas ebaõiglaste lepingutingimuste direktiivi 93/13/EMÜ, tarbekaupade müügi ja garantiide direktiivi 1999/44/EÜ, hindade avaldamise direktiivi 98/6/EÜ, ebaausate kaubandustavade direktiivi 2005/29/EÜ ja ettekirjutuste direktiivi 2009/22/EÜ. SWD (2017) 208 final ja SWD (2017) 209 final tulemused kuupäevaga 23.5.2017 on kättesaadavad veebisaidil: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=59332.

⁶ ELT L 201, 26.7.2013, lk 60.

⁷ COM(2018) 40 final.

Alates 1998. aastast, kui ettekirjutuste direktiiv esmakordselt vastu võeti,⁸ on see ELi õigusakt võimaldanud liikmesriikide poolt määratud kvalifitseeritud üksustel, nagu tarbijaorganisatsioonid ja sõltumatud avaliku sektori asutused, esitada esindushagisid tarbijate kollektiivsete huvide kaitseks peaeesmärgiga lõpetada direktiivi I lisas loetletud ELi tarbijaõiguse rikkumised nii liikmesriikides kui ka piiriüleselt. Ettekirjutuste direktiiv on kodifitseeritud praegu kehtiva direktiiviga 2009/22/EÜ. Viimati muudeti seda määrusega (EL) 2018/302 asukohapõhise tõkestuse kohta,⁹ et lisada see määrus direktiivi I lisasse.

Komisjoni 2008. ja 2012. aasta aruanded ettekirjutuste direktiivi kohaldamise kohta ja 2016.–2017. aasta toimivuskontroll kinnitasid direktiivi tähtsust. Toimivuskontrolli käigus leiti aga, et direktiivil on märkimisväärsed puudusi, mille kõrvaldamata jätmine võib pärssida direktiivi igakülgselt tulemuslikkust ja viia selle mitteoptimaalse kasutamiseni. Isegi liikmesriikides, kus ettekirjutusi peetakse tulemuslikeks ja kus neid laialdaselt kasutatakse, ei leia direktiivi potentsiaal täit rakendust, kuna mitmeid elemente on selles ebapiisavalt käsitletud. Peamisteks puudujääkideks on piiratud kohaldamisala, kahju kandnud tarbijate õiguskaitse suhtes langetatud ettekirjutusotsuste piiratud mõju ning menetluse kulud ja kestus (tulemuste kokkuvõte on esitatud punktis 3).

Vajadust kollektiivset õiguskaitset käsitleva ELi meetme järele on nentinud ka Euroopa Parlament. 2012. aasta resolutsioonis „Euroopa ühtne lähenemisviis ühistele kahjunõuetele“¹⁰ rõhutas Euroopa Parlament vajadust horisontaalse ELi lähenemisviisi järele kollektiivses õiguskaitstes, mis keskenduks tarbijaõiguste rikkumistele ning tugineks ühistele põhimõtetele, austades liikmesriikide õigustraditsioone ja nähes ette kaitsemeetmed kohtuvaidluste kuritarvitamise ärahoidmiseks. Parlament rõhutas ühiste kohtuasjade võimalikke eeliseid väiksemate kulude ja suurema õiguskindluse näol nii hagejate, kostjate kui ka kohtusüsteemi jaoks, sest see võimaldab vältida sarnaste hagide eraldi menetlemist. 2017. aasta soovitusel nõukogule ja komisjonile pärast autotööstuses heitkoguste mõõtmise uurimist¹¹ kutsus Euroopa Parlament komisjoni üles tegema õigusakti ettepanek ELi tarbijate kollektiivsete õiguskaitsevahendite harmoneeritud süsteemi kohta, mis põhineks nii ELi kui ka muu maailma parimatel tavadel. See lõpetaks praeguse olukorra, kus tarbijatel puudub õiguskaitse paljudes liikmesriikides, kes ei võimalda neil oma õigusi kollektiivselt kaitsta. Ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on juba kümneid aastaid toetanud ELi kollektiivse õiguskaitse meetmeid ning kutsunud oma arvamuses komisjoni 2013. aasta soovitusel kohta üles võtma vastu õigusakti, rõhutades nii kohtuliku keelamise kui ka kahju hüvitamise kollektiivsete õiguskaitsevahendite tähtsust.

Käesolev ettepanek käsitleb neid probleeme, mis takistavad kehtiva ettekirjutuste direktiivi tulemuslikku ja tõhusat kohaldamist.

Kokkuvõtlikult on ettepaneku eesmärgid järgmised.

- **Kohaldamisala** – direktiivi kohaldamisala laiendatakse nii, et see hõlmab muid horisontaalseid ja valdkonnaspetsiifilisi ELi õigusakte, mis on seotud tarbijate kollektiivsete huvide kaitsega mitmesugustes majandusvaldkondades, nagu finantsteenused, energeetika, telekommunikatsioon, tervishoid ja keskkond. Selline

⁸ EÜT L 166, 11.6.1998, lk 51.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. veebruari 2018. aasta määrus (EL) 2018/302, mis käsitleb siseturul toimuvat põhjendamatut asukohapõhist tõkestust ja muul viisil diskrimineerimist kliendi kodakondsuse, elukoha või asukoha alusel ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 2006/2004 ja (EL) 2017/2394 ning direktiivi 2009/22/EÜ (ELT L 60 I, 2.3.2018, lk 1).

¹⁰ 2011/2089(INI).

¹¹ 2016/2908(RSP).

muudatus võimaldaks kohandada menetlust paremini ulatusliku skaalaga rikkumistele majandusvaldkondades, kus kauplejate ebaseaduslikud tavad võivad mõjutada suurt hulka tarbijaid.

- **Pädevate üksuste esindushagid** – ettepanekus tuginetakse kehtiva ettekirjutuste direktiivi lähenemisviisile, mis annab liikmesriikide pädevatele üksustele esindushagide esitamise õiguse. Ettepaneku kohaselt peavad need pädevad üksused vastama minimaalsetele mainekriteeriumidele (nad peavad olema nõuetekohaselt asutatud ja mittetulunduslikud ning neil peab olema õigustatud huvi asjakohaste ELi õigusnormidega vastavuse tagamise vastu). Kahju hüvitamisele suunatud kollektiivhagide puhul peavad pädevad üksused ühtlasi tegema kohtutele või haldusasutustele avalikuks oma finantssuutlikkuse ja hagi toetuseks ette nähtud vahendite päritolu. Kohtutel ja haldusasutustel on õigus hinnata kolmanda isiku poolse rahastamise korda.
- **Menetluse tõhusus** – ettepanekus nõutakse, et liikmesriigid tagaksid võimalikult otstarbeka menetlemise ja väldiksid menetluskulude muutumist rahaliseks takistuseks esindushagide esitamisele. Tarbijatele antakse piisavalt teavet esindushagide tulemuste ja neist saadava kasu kohta. Ettepanekuga soodustatakse ühtlasi kollektiivseid kohtuväliseid kokkuleppeid, mida analüüsib kohus või haldusasutus. Kohtu või haldusasutuse lõplikud otsused, millega sätestatakse, et kaupleja on rikkunud seadust, loetakse ümberlõkkamatuteks tõenditeks õiguskaitsehagides (ühe ja sama liikmesriigi piires) või vaidlustatavaks eelduseks, et rikkumine on aset leidnud (teises liikmesriigis esitatud hagide puhul).
- **Kohtuliku keelamise ja kahju hüvitamise õiguskaitsevahendid** – ettepanek võimaldab pädevatel üksustel esitada esindushagisid mitmesugust liiki meetmete võtmiseks vastavalt vajadusele ja sõltuvalt juhtumi asjaoludest. Nende meetmete seas on ajutised või lõplikud meetmed kaupleja tegevuse peatamiseks ja keelustamiseks, kui see loetakse õigusrikkumiseks, ning meetmed rikkumise järelmõju kõrvaldamiseks. Viimased võivad sisaldada kahju hüvitamise ettekirjutusi ja deklaratiivseid otsuseid, millega kehtestatakse kaupleja vastutus rikkumiste tõttu kahju kandnud tarbijate ees.

Reeglina peaks pädevatel üksustel olema õigus esitada esindushagisid kahju hüvitamise ettekirjutuse taotlemiseks, mis kohustaks kauplejat pakkuma juhtumist sõltuvalt muu hulgas hüvitist, parandustöid, asendust, hinnasoodustust, lepingu lõpetamist või makstud hinna tagastamist.

Ühtlasi on aga vaja anda liikmesriikidele paindlikkus juhtumite puhul, kus asjaomastele tarbijatele tekitatud kahju suuruse kindlakstegemine esindushagi kaudu osutub individuaalse kahju iseloomu tõttu keeruliseks. Selliste juhtumite puhul saavad liikmesriigid võimaluse anda kohtutele või haldusasutustele voli otsustada, kas anda kahju hüvitamise ettekirjutuse asemel välja deklaratiivne otsus, mis käsitleb kaupleja vastutust liidu õiguse rikkumise tõttu kahju kandnud tarbija ees ning millele võib hilisemate õiguskaitsehagide puhul otseselt tugineda.

Sellist paindlikkust ei tohiks aga lubada spetsiifiliste juhtumite puhul, mis on eriti sagedased ettevõtja poolt tarbijale tekitatud massikahju olukorras. Esimest liiki juhtumite seas on need, kus ühest ja samast tavast mõjutatud tarbijaid on võimalik kindlaks teha ja kus tarbijad on kandnud võrreldavat ajalist või ostuga seotud kahju, näiteks pikaajaliste tarbijalepingute puhul. Teine liik käsitleb väikese väärtusega juhtumeid, kus teatav arv tarbijaid on kandnud nii vähest kahju, et õiguskaitsevahendite suunamine tarbijatele oleks sel juhul ebaproportsionaalne või ebapraktiline. Õigust rikkunud kaupleja peaks tekitatud kahju siiski hüvitama. Õiguskaitsevahend teenib seega avalikke ja tarbijate kollektiivseid huve.

- Ettepanek **lihtsustab ühest küljest õiguskaitse kättesaadavust tarbijate huvide kaitseks ja tagab teisest küljest piisava kaitse kohtuvaidluste kuritarvitamise eest**. Kavandatav esindushagi mudel, mille raames liikmesriigid peavad esitama minimaalsetele mainekriteeriumidele vastavad pädevad üksused, on kindel kaitse põhjendamatute hagide eest. Teised liikmesriigid või komisjon võivad väljendada muret seoses pädevate üksustega, kellel on kaebeõigus teistes liikmesriikides. Pädevad üksused peavad hagemisel avalikustama oma rahastamisallika, et kohus või haldusasutus võiks veenduda huvide konflikti või kuritarvituste ohu puudumises asjaomase juhtumi puhul. Kui esindushagi peadib kokkuleppemenetlusega, analüüsib kohus või ametiasutus lahenduse seaduslikkust ja õiglust ning veendub, et selles arvestatakse kõigi asjaosaliste huvidega.
- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Käesolevas ettepanekus on võetud arvesse komisjoni 11. juuni 2013. aasta soovitus (ühiste põhimõtete kohta, mida kohaldatakse liikmesriikide kohtuliku keelamise ja kahju hüvitamise kollektiivsete õiguskaitsevahendite suhtes ELi õigusest tulenevate õiguste rikkumise puhul (2013/396/EL))¹². Nimetatud soovitus on sätestatud ühised põhimõtted kollektiivsete õiguskaitsevahendite kohta, kaasa arvatud esindushagid kohtulikuks keelamiseks ja kahju hüvitamiseks, ning need peaksid kehtima kõikide liidu õiguse rikkumiste suhtes kõigis poliitikavaldkondades. Soovitus põhimõtted on eraldiseisvad ja käesolev ettepanek ei kajasta kõiki nende põhimõtetega hõlmatud menetlusnorme. Käesoleva ettepanekuga reguleeritakse üksnes teatavaid põhilisi aspekte, mis on vajalikud raamistikuks, mida tuleb täiendada konkreetsete menetlusnormidega liikmesriigi tasandil. Mõnd soovituses esinevat menetlusnormi ei käsitleta käesolevas ettepanekus selle spetsiifilisema kohaldamisala tõttu, mis piirdub rikkumistega, mis võivad kahjustada tarbijate kollektiivseid huve, ja kehtivas ettekirjutuste direktiivis sisalduva esindushagi mudeli omadustega.

Käesolevas ettepanekus on võetud arvesse hiljuti läbi vaadatud tarbijakaitsealase koostöö määrust¹³. Nimetatud määrusega toetatakse avalikke täitemeetmeid, käesoleva määrusega aga tugevdatakse eraõiguslikke meetmeid. Vastavalt komisjoni pikaajalisele seisukohale, mida toetab ka Euroopa Parlament,¹⁴ peaksid eraõiguslikud meetmed olema sõltumatud ja avalikke meetmeid täiendavad. Avalike täitemeetmete puhul on tarbijakaitsealase koostöö määruks sätestatud alus liikmesriikide tarbijakaitseasutuste koostööks piiriüleste rikkumistega tegelemisel. Määruse läbivaatamine muudab piiriülesed avalikud täitemeetmed tulemuslikumateks ja annab liikmesriikide asjaomastele asutustele ühtsed volitused teha tulemuslikumat koostööd laiaulatuslike rikkumiste vastu võitlemisel, mis hõlmab ajutiste meetmete võtmist, et vältida tarbijate kollektiivsete huvide tõsise kahjustamise ohtu ning lõpetada või keelustada määrusega hõlmatud rikkumised. Samuti võimaldab see Euroopa Komisjonil võtta ja kooskõlastada ühiseid jõustamismeetmeid kogu ELi hõlmavate rikkumiste vastu võitlemiseks. Tasub märkida, et läbivaadatud määrus ei sisalda nende tarbijate õigust õiguskaitsele, kes on kandnud kahju piiriüleste või kogu ELi hõlmavate rikkumiste tõttu. Täitevasutused võivad kauplejalt saada või taotleda üksnes vabatahtlikku heastamiskohustuse võtmist, et hüvitada tarbijatele määrusega hõlmatud rikkumistest tingitud kahju, ilma et see

¹² ELT L 201, 26.7.2013, lk 60.

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2394 tarbijakaitsealaste õigusaktide täitmise tagamise eest vastutavate liikmesriigi asutuste vahelise koostöö kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 345, 27.12.2017).

¹⁴ Euroopa Parlamendi 2. veebruari 2012. aasta resolutsioon „Euroopa ühtne lähenemisviis ühistele kahjunõuetele“ (2011/2089(INI)); Euroopa Parlamendi 4. aprilli 2017. aasta soovitus nõukogule ja komisjonile autotööstuses heitkoguste mõõtmise uurimise põhjal (2016/2908(RSP)).

piiraks tarbija õigust nõuda õiguskaitset asjakohaste vahendite abil¹⁵. Määruse üle peetud läbirääkimiste käigus nenditi siiski vajadust jõuliste eraõiguslike täitemeetmete järele, mis täiendaksid avalikke täitemeetmeid. Käesolev ettepanek sisaldab konkreetseid meetmeid tarbijate individuaalse ja kollektiivse õiguskaitse kohta.

Ettepanekus on võetud arvesse olemasolevaid liidu tasandi meetmeid individuaalse õiguskaitse kohta, eelkõige tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiivi,¹⁶ millega tagatakse, et ELi tarbijatel on juurdepääs kindla kvaliteediga kohtuvälistele vaidluste lahendamise süsteemidele nii riigisiseste kui ka piiriüleste lepinguvaidluste puhul. Liikmesriike kutsutakse ühtlasi üles tagama vaidluste kohtuvälise lahendamise kollektiivsete süsteemide olemasolu. Komisjoni loodud internetipõhine vaidluste lahendamise platvorm¹⁷ aitab samuti tarbijatel ja kaupletel lahendada oma riigisiseseid ja piiriüleseid vaidlusi küsimustes, mis on seotud kaupade ja teenuste ostmisega internetis, pakkudes selleks vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuste abi. Vaidluste kohtuvälise ja veebipõhise lahendamise 2013. aasta õigusaktid on koostatud individuaalseid õiguskaitsehagisid arvesse võttes, ettekirjutuste direktiivi eesmärk on aga võimaldada hagemist liikmesriikide määratud pädevate üksuste poolt, kes seisavad tarbijate kollektiivsete huvide eest. 2013. aasta tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiivi põhjenduses 27 on sätestatud, et direktiiv ei tohiks takistada liikmesriike säilitamast või kehtestamast vaidluste kohtuvälise lahendamise menetlusi, milles käsitletakse ühiselt identseid või sarnaseid vaidlusi kaupleja ja mitme tarbija vahel, ning et tulemusliku kollektiivsete vaidluste süsteemi olemasolu ja vaidluste kohtuvälise lahendamise süsteemi lihtne kasutamine peaksid üksteist täiendama ja need menetlused ei tohiks olla üksteist välistavad. Liidu õiguse vahendid, mida individuaalsed tarbijad saaksid kasutada oma õiguste kehtestamiseks, on sätestatud ka muudes õigusaktides, nagu Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2015. aasta määrus (EL) 2015/2421, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate nõuete menetlus, ning määrust (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsumenetlus,¹⁸ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2008. aasta direktiiv 2008/52/EÜ vahendusmenetluse teatavate aspektide kohta tsiviil- ja kaubandusasjades¹⁹.

Koos muudatustega teises ettepanekus, mis võeti vastu osana „Uuest kokkuleppest tarbijatega“, eelkõige karistusi karmistavate ja ebaausate kaubandustavade tõttu kahju kandnud tarbijate individuaalseid kaitsemeetmeid kehtestavate normidega soodustab käesolevas ettepanekus esitatud muudatuste kombinatsioon seda, et kauplejad järgivad asjaomaseid tarbijakaitse eeskirju, pakuvad tarbijatele paremaid õiguskaitsevõimalusi ja vähendavad seega tarbijatele tekitatud kahju.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Ettepanek on täielikult kooskõlas ja kokkusobiv liidu kehtivate tegevuspõhimõtetega. See täiendab valdkondlike meetmetena kättesaadavaid ettekirjutus- ja õiguskaitsemenetlusi, kehtestades konkreetse esindushagide mehhanismi tarbijate kollektiivsete huvide kahjustamise või vastava ohu korral. Kohaldamisalas nimetatud liidu õigusaktide parem jõustamine aitab eriti kaasa digitaalse ühtse turu, kapitaliturgude liidu, energialiidu ja ringmajanduse strateegiate arendamisele. Kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu

¹⁵ Määrus (EL) 2017/2394, põhjendus 46 ja artikli 9 lõike 4 punkt c.

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta direktiiv 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta.

¹⁷ Kättesaadav alates 15. veebruarist 2016 ning põhineb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrusel (EL) nr 524/2013 tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise kohta.

¹⁸ ELT L 341, 24.12.2015, lk 1–13.

¹⁹ ELT L 136, 24.5.2008, lk 3–8.

artikliga 11 integreerib käesolev ettepanek keskkonnakaitse nõuded ning on kooskõlas keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooniga²⁰.

Näiteks Dieselgate'i tüüpi juhtumi puhul on ebaausate kaubandustavade, nagu autotootjate eksitava reklaami ohvritel võimalus saada kollektiivset hüvitist käesoleva ettepaneku alusel esitatud esindushagi kaudu, isegi kui liidu õigusraamistikku sõidukite tüübikinnituste kohta ei ole sellisena I lisas nimetatud. Selline kollektiivne õiguskaitse ei olnud varem liidu õiguses sätestatud.

Käesolevat ettepanekut tuleks muudes liidu poliitikavaldkondades arvesse võtta. 2015. aastal tegi komisjon ettepaneku Euroopa ligipääsetavuse akti kohta, millega nõuti, et liikmesriigid tagaksid, et õiguspäraselt huvi omavad avaliku sektori asutused ja erasektori üksused võivad esitada hagi tarbijate nimel. Kui kaasseadusandjad selle ettepaneku vastu võtavad, esitab komisjon vajaduse korral ettepaneku kaasata Euroopa ligipääsetavuse akt käesoleva direktiivi kohaldamisalasse. Kui leetakse, et tulevased liidu õigusaktid on tarbijate kollektiivsete huvide kaitse seisukohast asjakohased, tuleks käesolevat direktiivi muuta, et lisada viide I lisasse. Komisjon peaks sellekohast protsessi jälgima ja hindama oma esimese aruandluse raames direktiivi kohaldamisala, võttes arvesse tarbijaturgude ja -poliitika pidevat arengut.

Ettepanek ei dubleeri eespool nimetatud valdkondlikke norme ega mõjuta norme, millega kehtestatakse lepingulised ja lepinguvälised kaitsemeetmed kohaldamisalasse kuuluva liidu õiguse rikkumiste suhtes.

Ettepanek ei piira ka rahvusvahelise eraõiguse alaste ELi õigusaktide, eelkõige kohtualluvust ning kohaldatavat õigust reguleerivate õigusnormide kohaldamist.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Ettepaneku õiguslik alus on, nagu ka kehtival ettekirjutuste direktiivil, Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114, millele on osutatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 169. Ettepaneku eesmärk on aidata tarbijakaitse kõrge taseme saavutamise kaudu kaasa siseturu nõuetekohasele toimimisele, kindlustades pädevatele üksustele võimaluse esitada esindushagisid tarbijate kollektiivsete huvide kaitseks liidu õiguse rikkumiste korral.

• Subsidiaarsus

Kogu liidu tarbijate kollektiivseid huve kaitsva toimiva esindushagide mehhanismi väljaarendamine, milles tuginetakse kehtiva ettekirjutuste direktiivi sätetele ning järgitakse liikmesriikide õigustraditsioone, suurendab tarbijate usaldust jaemüügi siseturu, sealhulgas e-kaubanduse vastu, ja julgustab ettevõtjaid järgima liidu õigust. Kui liikmesriigid tegutseksid üksi, oleks selle tagajärjeks edasine killustumine, mis omakorda tooks kaasa tarbijate ja kauplejate ebavõrdse kohtlemise siseturul ning tarbijate õiguskaitse varieeruva taseme liidus. Liidu tasandil kavandatavad meetmed peaksid pakkuma kõigile Euroopa tarbijatele paremat kaitset pädevate üksuste esitatavate esindushagide kaudu ja soodustama normide täitmist ettevõtjate seas, mis hoogustab piiriülest kauplemist toodete või teenustega.

²⁰

Ratifitseeritud nõukogu 17. veebruari 2005. aasta otsusega 2005/370/EÜ keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni sõlmimise kohta Euroopa Ühenduse nimel (ELT L 124, 17.5.2005, lk 1).

Avalike täitemeetmete valdkonnas on laiaulatuslikke rikkumisi käsitletud läbivaadatud tarbijakaitsealase koostöö määruises, mis loob menetlusraamistiku liikmesriikide täitevasutuste vaheliseks koostööks. Eraõiguslike täitemeetmete valdkonnas ei ole aga tulemuslikud õiguskaitsevõimalused veel kõigi liikmesriikide tarbijatele kättesaadavad. Liikmesriikide märkimisväärsed erinevused kehtiva ettekirjutuste direktiivi tulemuslikkuses nõuavad ELi sekkumist, arvestades eelkõige direktiivi piiriülest mõju. Peale selle on liikmesriikide olemasolevad kahju hüvitamisele suunatud kollektiivsed õiguskaitsevahendid oma tulemuslikkuse ja üksikasjade poolest vägagi erinevad ning üheksal liikmesriigil puuduvad sellised vahendid seni täielikult. Tarbijate kollektiivseid huve kaitsvaid ettekirjutusi ja õiguskaitset taotlevate esindushagide ühise raamistiku loomine liidu tasandil aitab tagada riigisisestes ja piiriülestes tehingutes toime pandud liidu õiguse rikkumiste tulemusliku ja tõhusa menetlemise. Kogu ELi hõlmavate äristrateegiate aktiivsem kasutamine ELis tegutsevate kauplejate poolt süvendab probleemi liiduüleselt, kuna massikahju oht, mis puudutab mitme liikmesriigi tarbijaid üheaegselt, on suurem.

- **Proportsionaalsus**

Ettepanek piirdub üksnes sellega, mis on vajalik eesmärkide saavutamiseks. Ettepanek ei reguleeri kõiki esindushagide aspekte, vaid keskendub üksnes teatavatele põhilistele aspektidele, mis on vajalikud raamistikuks, mida tuleb täiendada konkreetsete menetlusnormidega liikmesriigi tasandil. Kavandatav meede austaks liikmesriikide õigustavasid, kuna see ei asendaks olemasolevaid riiklikke mehhanisme, vaid pakuks konkreetset esindushagide mehhanismi, mis tagaks, et kõigi liikmesriikide tarbijate käsutuses on vähemalt üks mehhanism, mille peamised menetluslikud üksikasjad on kõikjal samad.

- **Vahendi valik**

Sarnaselt ettekirjutuste direktiiviga on direktiiv ainus vahend, mis sobib menetlusõiguse käsitlemiseks eespool nimetatud eesmärkidel.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

2008. aasta aruandes²¹ ettekirjutuste direktiivi kohaldamise kohta tehti järeldus, et ettekirjutuste menetluse kasutamisel on riigisiseste menetluste puhul olnud teatav edu, kuid piiriüleste rikkumiste peatamisel ei ole loodetud edu saavutatud. Peamine põhjus on selles, et pädevatel üksustel puuduvad vahendid ja eriteadmised, mida on vaja eri liikmesriikides kehtivate erinevate menetlustega toimetulekuks. 2012. aasta aruandes²² tehti järeldus, et oma puudustest hoolimata on ettekirjutused kasulik ELi tarbijate huvide kaitse vahend ning neil on suur potentsiaal, kui saadakse üle kirjeldatud puudustest, milleks on eelkõige kohtumenetlustega seotud suured kulud, menetluste kestus ja keerukus, ettekirjutusi käsitlevate kohtuotsuste suhteliselt piiratud õiguslikud tagajärjed ja raskused nende täitmisel. Raskusi täheldati veelgi rohkem piiriülese mõõtmega ettekirjutuste puhul.

²¹ COM(2008) 756 final, komisjoni aruanne tarbijate huve kaitsvaid ettekirjutusi käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/27/EÜ kohaldamise kohta.

²² COM(2012) 635 final, komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule tarbijate huve kaitsvaid ettekirjutusi käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/22/EÜ kohaldamise kohta.

Ettekirjutuste direktiivi põhjalik hindamine, mis moodustas osa komisjoni 2017. aasta ELi tarbija- ja turundusõiguse toimivuskontrollist,²³ käsitles, nagu allpool kirjeldatud, direktiivi tulemuslikkust, tõhusust, sidusust, asjakohasust ja ELi lisaväärtust.

• Tulemuslikkus

Toimivuskontrollist selgus, et ettekirjutuste direktiiv moodustab vajaliku osa tarbijaõiguse jõustamist käsitlevast ELi õigusaktide paketist. Direktiiv on endiselt otstarbekohane jõustamisvahend, et tõkestada kauplejate poolseid rikkumisi, mis kahjustavad tarbijate kollektiivseid huve, võttes eelkõige arvesse digipööret ja üleilmastumist majanduses, mis suurendavad massikahju ohtu ELis. Ettekirjutuste menetlus on aga alakasutatud; selle tulemuslikkust pärsvad näiteks kulud ja keerukus ning tulemused võivad olla kahju kandnud tarbijate seisukohast ebapiisavad. Hindamisest selgus, et direktiiv tuleks muuta tulemuslikumaks, ühtlustades näiteks ettekirjutuste menetlust ja laiendades selle kohaldamisala täiendavatele ELi õigusaktidele, mis on asjakohased tarbijate kollektiivsete huvide kaitse seisukohast. Mis tahes muudatused peaksid lihtsustama juurdepääsu õigusemõistmisele, vähendama tarbijate kollektiivseid huve kaitsvate pädevate üksuste kulusid ja suurendama ettekirjutuste hoiatavat mõju. Ettekirjutuste direktiivi tuleks muuta ka selleks, et direktiivist oleks rohkem kasu rikkumise tõttu kahju kandnud tarbijatele, isegi kui liikmesriikidel on juba kehtiv kohustus teha vastavalt vajadusele kättesaadavaks meetmed, mille eesmärk on kõrvaldada nende rikkumiste järelmõju, mille suhtes direktiivi kohaldatakse. Alati ei ole selge, kas direktiiv hõlmab ka tarbijate õiguskaitset kui meedet rikkumise järelmõju kõrvaldamiseks. Seda ebaselgust peetakse üldiselt ebapiisava tulemuslikkuse peamiseks põhjuseks. Tarbijad ei saa õiguskaitse eesmärgil toetuda ettekirjutuse täitmise määrusele. Selle asemel peavad tarbijad esitama samadel alustel hagi õiguskaitse saamiseks ja tõestama rikkumist uuesti.

Toimivuskontroll näitas, et Euroopa tarbijad puutuvad üksikisiku õiguskaitse taotlemisel kokku samade takistustega nagu kümme aastat tagasi. Nende takistuste seas on menetluste liigne pikkus, õiguskaitse saamise vähene tajutav tõenäosus, varasem edutu kaebuskogemus, ebakindlus oma õigustes, teadmatus, kuhu ja kuidas kaebust esitada, ning psühholoogiline tõrge. Juhtumi lahendi avaldamine ei ole kohustuslik, mistõttu tarbijad ei ole rikkumisest teadlikud ja rikkumise toime pannud kauplejatele ei avalda hoiatavat mõju avalik hääbistamine. Peale selle ei kasutata ettekirjutusi kuigi sageli piiriüleste rikkumiste puhul ja eri liikmesriikide pädevad üksused ei tee omavahel piisavat koostööd parimate tavade vahetamiseks või laiaulatuslike rikkumiste vastu suunatud ühiste strateegiate väljatöötamiseks.

• Tõhusus

Ettekirjutuste direktiiviga ei kehtestata konkreetseid kohustusi nõudeid täitvatele kauplejatele, kuna direktiivi eesmärk on peatada ELi materiaalõiguse rikkumised kauplejate poolt. Samuti ei põhjusta hagi esitamine üksikisikutest tarbijatele mingeid kulusi, sest nad ei ole pädeva üksuse algatatud menetluse pooled. Tegelikult saavad sellistest juhtumitest, kus rikkumisel on ulatuslik mõju ja üksikisikutest tarbijad jätavad hagi esitamata mitmesugustel põhjustel, nagu ebapiisav teadlikkus oma õigustest, vahendite puudumine või psühholoogiline tõrge, ning kus üksus esitab rikkumise tõkestamiseks ja edasiseks ärahoidmiseks kollektiivse hagi, kasu kõik kahju kandnud tarbijad. Toimivuskontrollist järeldus, et nõudeid täitvad kauplejad ei kandnud direktiivist tulenevalt mingeid kulusid, välja arvatud materiaalõiguse normidega seotud kulud. Ainsad täiendavad kulutused võivad olla tingitud põhjendamatult esitatud hagidest.

²³

SWD(2017) 209 final.

Toimivuskontrolli käigus ei avastatud aga ühtki tõendit selle kohta, et pädevad üksused esitavad ELis kõnealuse direktiivi alusel põhjendamatuid hagiid.

- **Sidusus**

Toimivuskontroll kinnitas, et ettekirjutuste direktiivi kohaldamisala tuleks laiendada nii, et see hõlmaks rohkem tarbijaõigust käsitlevaid ELi õigusakte, ühtlustades kohaldamisala vähemalt tarbijakaitsealase koostöö määruise kohaldamisalaga, mis aitaks viia direktiivi paremini kooskõlla muude ELi tasandi ettekirjutuste menetlustega.

- **Asjakohasus**

Kogutud andmed ja konsulteerimine sidusrühmadega kinnitavad ettekirjutuste direktiivi jätkuvat asjakohasust. Selle eesmärgid ja sisu vastavad turu arengule ning praegustele vajadustele ja suundumustele tarbijakäitumises. Hindamisest nähtus, et tarbijakaitse ja siseturu lõimimisega seotud eesmärgid on jätkuvalt igati asjakohased.

- **ELi lisaväärtus**

Toimivuskontrollist selgus, et tarbijakaitse tase oleks mitmes liikmesriigis madalam, kui EL ei oleks kehtestanud kohustust kaitsta tarbijate kollektiivseid huve kollektiivse jõustamismehhanismi kaudu ja ettekirjutuste menetluse kujul. Sidusrühmad on kinnitanud ettekirjutuste direktiivi lisaväärtust liikmesriikides, nii seal, kus ettekirjutuste menetlused kehtestati esmakordselt, kui ka seal, kus pärast direktiivi ülevõtmist täiustati olemasolevaid mehhanisme. Ehkki mõned liikmesriigid olid konkreetset liiki rikkumiste puhul juba kehtestanud ettekirjutuste menetlusi, näiteks ebaausate kaubandustavade seadusega või ebaõiglaste lepingutingimuste puhul, ei hõlmanud nende õigusaktid seni kõiki tarbijaõiguse valdkondi, mis on nüüd loetletud direktiivi I lisas.

Lisaks järeldati kollektiivsete õiguskaitsevahendite aruandes, et komisjoni 2013. aasta soovitus oli võrdlusalus kollektiivse õiguskaitse Euroopa mudeli põhimõtetele. Ühtlasi leiti aga aruandes, et soovitusel on seadusandlikus mõttes võetud vähe järelmeetmeid²⁴. Nii ei ole õigusemõistmisele juurdepääsu lihtsustamine veel kaugeltki täiuslik. Ehkki soovitusel on, kui võtta arvesse massikahju võimalikke eri valdkondi, olemas horisontaalne mõõde, on kogu ELi hõlmava kollektiivse õiguskaitsemehhanismi puudumine praktilise tarbijakaitse seisukohast eriti kriitiline, nagu nähtub konkreetsetest juhtumitest, sealhulgas diiselmootorite heitgaaside juhtumist. Euroopa Komisjon teatas hindamise järelmeetmena, et keskendub ettekirjutuste direktiivi tõhusamale jõustamisele ja selle õiguskaitse aspektidele.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Kavandatav direktiiv tugineb ulatuslikele konsultatsioonidele, mis tehti toimivuskontrolli jaoks aastatel 2016–2017, kollektiivse õiguskaitse kohta tõendite esitamise kutsele, mis esitati 2017. aastal, ning täiendavatele sihtotstarbelistele konsultatsioonidele liikmesriikide ametiasutuste asjaomaste võrgustike, õiguspraktikute, tarbijaorganisatsioonide ja ettevõtlusorganisatsioonidega, mis korraldati käesoleva algatuse mõjuhinnangu raames.

Sihtotstarbeliste konsultatsioonide käigus avaldas enamik sidusrühmadest, välja arvatud ettevõtlusorganisatsioonid, üldist toetust muudatustele, mis olid kavandatud tarbijate

²⁴

Kollektiivse õiguskaitse mehhanismide kättesaadavus ning nende mehhanismide võimaliku kuritarvitamise vastaste kaitsemeetmete rakendamine on üle kogu ELi ikka veel väga ebaühtlane. Soovitusel mõju on ilmne kahes liikmesriigis, kus soovitusel vastuvõtmise järgselt võeti vastu uued õigusaktid (Belgia ja Leedu), samuti Sloveenias, kus uued seaduseelnõud on arutusel, ning teatavas ulatuses liikmesriikides, kes muutsid õigusakte pärast 2013. aastat (Prantsusmaa ja Ühendkuningriik).

kollektiivsete huvide kaitseks võetud meetmete tulemuslikkuse suurendamiseks. Eelkõige toetasid liikmesriikide ametiasutused ja tarbijaorganisatsioonid täiendava õiguskaitse võimalusi ettekirjutuste direktiivi raames. Ettevõtlusorganisatsioonide kui pädevate üksuste potentsiaalse rolli osas läksid arvamused lahku. Suurem osa sidusrühmadest märkis, et kavandatud muudatused aitaksid piirata ELi õigusnormide mittetäitmist ja vähendada tarbijakahju massikahju juhtumite puhul. Esialgse mõjuhinna tagasisides väljendasid vastanud ettevõtjate esindajad ja avaliku sektori asutused muret ELi tasandi õiguskaitsevõimaluste loomise üle, samal ajal kui tarbijaorganisatsioonid, teadus- ja uurimisasutused ning kodanikud väljendasid üldist poolehoidu. Enamik vastanutest oli nõus, et mis tahes ELi tasandi meede peaks austama liikmesriikide õigustavasid ja pakkuma kaitset võimaliku ärakasutamise vastu.

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Aastatel 2007–2017 korraldas komisjon koos välistöövõtjatega mitu uuringut ja konsultatsiooni ning tegi mitu uurimust ettekirjutuste direktiivi kohaldamise, ELi tarbijaõigusele tugineva tarbijate menetlusliku kaitse ning ELi kollektiivse õiguskaitse olukorra kohta, viimati 2013. aasta soovitusel rakendamise käigus.

Tulemusi on käesolevas õigusakti ettepanekus arvesse võetud, et tõhustada tarbijate kollektiivsete huvide kaitset ja pakkuda paremaid võimalusi õiguskaitseks.

- **Mõjuhindang**

Käesoleva ettepaneku kohta tehti mõjuhindang²⁵. Õiguskontrollikomitee avaldas kõigepealt 12. jaanuaril 2018 negatiivse arvamuse koos põhjalike kommentaaridega. 9. veebruaril 2018 avaldas õiguskontrollikomitee uuesti esitatud ja põhjalikult läbi vaadatud mõjuhinna kohta positiivse arvamuse²⁶ koos täiendavate kommentaaridega. Mõjuhinna I lisas on selgitatud, kuidas õiguskontrollikomitee kommentaare arvesse võeti. Eelkõige leiti õiguskontrollikomitee esimeses kommentaaris, et mõjuhinna ei järeldu piisav vajadus kollektiivset õiguskaitset käsitleva ELi tasandi seadusandliku meetme järele. Mitu peatükki vaadati läbi, et paremini näidata vajadust meetme järele, võttes arvesse mitut massikahju juhtumit, kus Euroopa tarbijad jäid õiguskaitseta. Komisjoni 15 aasta jooksul kogutud tõenditest, kaasa arvatud nendest, millega valmistati ette tarbijate kollektiivset õiguskaitset käsitlev 2008. aasta roheline raamat ja konkurentsieeskirjade rikkumisest tekkinud kahju hüvitamist käsitlev 2008. aasta valge raamat, on selgunud, et kollektiivse õiguskaitse mehhanismide puudumise tõttu puudub ka tulemuslik kaitse. Lisaks tõsteti esile 2013. aasta soovitusel käsitletud 2018. aasta komisjoni aruande järeldusi, eelkõige soovitusel piiratud mõju olukorra parandamisel paljudes liikmesriikides, ning Euroopa Parlamendi 2017. aasta soovitusel, mis järgnes autotööstuses heitkoguste mõõtmise uurimisele. Lisati täiendavat teavet, mis käsitles liikmesriikide selliste ametiasutuste arvu (21), kes sihtotstarbelistes konsultatsioonides toetasid ettekirjutuste direktiivi täiendavate õiguskaitse mehhanismide lisamist, ning täpsemaid kirjeldusi liikmesriikides vajalike õiguslike muudatuste määra kohta.

Nõuete täitmise parandamiseks kaaluti mõjuhinna lisaks lähtestsenaariumile kolme poliitikavarianti: 1) variant, kus suurendatakse üksnes avalike täitemeetmete hoiatavat mõju ja proportsionaalsust rangemate karistusnormide ja tulemuslikuma ettekirjutuste menetluse abil; 2) variant, kus neile meetmetele lisatakse individuaalsed kaitsemeetmed, ning 3) variant, kus võetakse kasutusele täiendavaid meetmeid tarbijate kollektiivseks õiguskaitseks. Eelistatud

²⁵ SWD(2018) 96.

²⁶ SEC(2018) 185.

poliitikavariant oli variant 3, milles on ühendatud kõik nimetatud meetmed. Käesolevas ettepanekus käsitletakse varianti 3, mis hõlmab tulemuslikumat ettekirjutuste menetlust koos täiendava tarbijate kollektiivse õiguskaitsega.

Variant 1 sisaldas ettekirjutuste menetluse muudatusi, mida käesolevas ettepanekus käsitletakse. Mõjuhinnangus järeldati, et direktiivi läbivaatamisele puuduvad mõistlikud alternatiivid, kuna läbivaatamine võimaldaks lahendada ühiseid probleeme seoses kehtiva menetluse kulude, pikkuse ja keerukusega, nagu need tõstatati kõigi asjakohaste konsultatsioonide käigus. Eelistatud poliitikavariandis 3 sisalduvad kõik variandi 1 kohased muudatused ning lisaks jõulisemad kollektiivse õiguskaitse mehhanismid, mida käesolevas ettepanekus käsitletakse. Mõjuhinnangus leiti, et eelistatud variant 3 annaks kauplejatele tugevama stiimuli ELi tarbijaõiguse järgimiseks kui variant 1. Näiteks on ebaausate kaubandustavade ohvritele suunatud kaitsemeetmete hoiatav mõju variandi 3 puhul tugevam, kuna 2017. aasta tarbijatingimuste tulemustabel²⁷ näitas, et tarbijad kasutaksid ebaausate kaubandustavade direktiivi kohaseid kaitsemeetmeid tõenäolisemalt, kui neil oleks ühtlasi juurdepääs praktilisele kollektiivsele mehhanismile, millega kvalifitseeritud üksus saaks nende nimel nende juhtumit menetleda. Sama loogika kehtib tarbijate huvide kaitsmise ja tarbijakaitse kõrge taseme tagamise üldiste eesmärkide suhtes. Ka neid eesmärke aitaks kõige paremini saavutada variant 3, kuna sellel oleks kõige tugevam mõju ELi tarbijaõiguse järgimise parandamise seisukohast. Jõulisemad kollektiivse õiguskaitse mehhanismid tagaksid kõrgetasemelise tarbijakaitse massikahju juhtumite puhul ja vähendaksid tarbijakahju. Võttes arvesse üldeesmärki edendada siseturu tõrgeteta toimimist, toetavad kõik kolm varianti õiglasemat konkurentsi, andmata ebaausat eelist nõudeid mittejärgivatele kauplejatele nõudeid järgivate kauplejate ees. Parima koondtulemuse nõudeid järgivate kauplejate jaoks annaks aga variant 3, kuna jõulisemate kollektiivse õiguskaitse mehhanismide kasutuselevõtt toetaks täiendavalt ausat konkurentsi ja seega nõudeid järgivaid kauplaid.

Tõhususe poolest kaasneksid iga variandiga esialgsed tutvustamiskulud, kuid ka kokkuhoid nõudeid järgivatele tarbijatele. Kulused ja sääste käsitlevad andmed koguti mõjuhinnangu jaoks korraldatud konsultatsioonide käigus, ent suhteliselt vähesed vastajad olid suutelised andma kvantitatiivseid hinnanguid. Variandi 1 puhul leidis enamik ettevõtjate ühendustest, et ettekirjutuste menetluse läbivaatamine suurendaks kindlustusmakseid seoses kaitsega massikahju juhtumite korral esitatavate nõuete vastu ning see võiks viia direktiivi laialdasema kasutamiseni. Variant 3 sisaldab variandi 1 kulused ning kollektiivse õiguskaitse kulused. Liikmesriikide ametiasutused olid lahkarvamusel oma hinnangutes kohtute ja haldusasutuste rakendus- ja jooksvate kulude kohta, kuid nad ei pidanud neid kulused märkimisväärsedeks. Pädevate üksuste seas oli sarnane hulk neid, kes ennustasid kulude kasvu, ja neid, kes kulude kahanemist. Nõudeid järgivate kauplejate jaoks oleksid variandi 3 rakenduskulud ebaolulised ja neid langetataks piiriülese kaubandusega tegelevate kauplejate puhul, et riiklikke menetlusi veelgi ühtlustada.

Arvestades, et variant 3 on kõige ulatuslikum, kaasneb sellega ka teistest variantidest rohkem kulutusi. Teisest küljest annaksid kõik variandid kauplejatele piiriülese kauplemise puhul kokkuhoiu, mis on tingitud normide paremast ühtlustamisest. Eelkõige valitseks suurem selgus selles, millised oleksid tagajärjed nõudeid mittejärgivate kauplejate jaoks, mis tooks kaasa väiksemad ja täpsemini arvestatud riskihindamise kulud. Kokkuhoid oleks suurem variandi 3 puhul, kuna see on suurema ulatusega kui teised variandid. Riiklike täitevasutuste

²⁷ 2017. aasta tulemustabelist selgus, et peamised põhjused, miks tarbijad probleemide esinemisel midagi ette ei võta, on järgmised: menetluste liigne pikkus (32,5 % tegutsemata jätnutest); õiguskaitse saamise tajutav ebatõenäosus (19,6 %); varasem edutu kaebuskogemus (16,3 %); ebakindlus tarbijate õigustes (15,5 %); teadmatus, kuhu ja kuidas kaebust esitada (15,1 %); psühholoogiline tõrge (13,3 %).

ja kohtute kulud hõlmaksid kõigi variantide puhul jõustamisjuhtumite ja kohtuasjade arvu võimalikku kasvu. Neid kulusid tasakaalustab aga tõenäoliselt ELi tarbijaõiguse rikkumiste üldine vähenemine ning kõigi variantidega kaasnev lihtsustav mõju ja menetluslik tõhusus. Nimetatud kokkuvõtte oleks kõige suurem variandi 3 puhul tänu selle laiemale ulatusele ja tugevamale hoiatavale mõjule.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Kuna tegemist on olemasoleva õigusakti läbivaatamisega, kuulub see komisjoni õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT). Seega on komisjon otsinud lihtsustamise ja koormuse vähendamise võimalusi. Ettepaneku peaeesmärk on toetada esindushagisid tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmiseks. Võttes arvesse, et käesoleva ettepanekuga hõlmatud liidu õigust kohaldatakse kõigi kauplejate, ka mikroettevõtjate suhtes, ei tehta käesolevas ettepanekus mikroettevõtjatele erandit.

Andmete puudulikkust arvestades ei ole lihtsustamiselemente kokku arvutatud. Analüüs näitas aga, et võttes arvesse sisemisi kaitsemeetmeid ja esindushagide esitamise õigusega pädevate üksuste uurimist, ei tohiks kavandata õigusakt nõudeid järgivate kauplejate kulusid märkimisväärselt suurendada. Peale selle saaksid kauplejad rikkumiste korral suurema õiguskindluse ning võime lahendada ühe esindushagi raames rikkumise tõttu kahju kannatanud tarbijate ühiseid fakti- ja õigusküsimusi. Piiriülese kaubandusega tegelevate kauplejate kulusid langetatakse riiklike menetluste täiendava ühtlustamise tõttu, et kaitsta tarbijate kollektiivseid huve. Lisaks võib esindushagide tõhustamine luua kauplejatele võrdsed võimalused.

- **Põhiõigused**

Kavandatavas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid ning direktiivi tuleb tõlgendada ja kohaldada kooskõlas nende õiguste ja põhimõtetega.

Eelkõige aitab ettepanek tagada tarbijakaitse kõrget taset (harta artikkel 38).

Samuti aitab ettepanek tarbijatel kasutada oma õigust tõhusale õiguskaitsevahendile vastavalt harta artiklile 47, kuna kavandata esindushagi mudel aitab kaasa nende huvide kaitsmisele ja maksmapanekule. Eelkõige võib esindushagi mudel aidata vältida olukordi, kus üksikuid tarbijaid võivad kohtulikku õiguskaitset taotlemast heidutada näiteks suured kohtuvaidluste kulud, eriti väikese väärtusega nõuete puhul. Samal ajal ei takista ega pärsi kavandata mudel üksikute tarbijate juurdepääsu õigusemõistmisele kooskõlas artikli 47 sätetega. Lisaks sätestatakse ettepanekus liikmesriikide kohustus tagada, et esindushagi esitamine tähendab asjaomaste tarbijate kõikide õiguskaitsehagide suhtes kohaldatava aegumistähtaaja peatamist või katkestamist, kui vastavate õiguste suhtes kehtib liidu või liikmesriigi õigusaktide alusel aegumistähtaeg.

Ettepanek tasakaalustab tarbijate kollektiivseid huve ja kauplejate huve esindushagides, võttes täiel määral arvesse ettevõtlusvabadusega seotud nõudeid (harta artikkel 16).

4. MÕJU EELARVELE

Kavandatavas direktiivis sätestatakse, et liikmesriigid ja komisjon toetavad ja lihtsustavad pädevate üksuste koostööd ning nende parimate tavade ja kogemuste vahetamist ja levitamist seoses piiriüleste ja riigisiseste rikkumiste lahendamisega. See toob komisjonile täiendavat töökoormust, milleks on vaja hinnanguliselt üht täistööajaga ametnikku. See ressurss saadakse olemasolevate töötajate ümberjaotamise ja tööalase keskendumise ümbersuunamise teel.

Lisakulud, mis on tingitud pädevate üksuste suutlikkuse suurendamisest ja koordineerimistegevusest, on võimalik katta õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmist (2014–2020) ning sarnaseid rahastamisvõimalusi võib leida ka järgmise mitmeaastase finantsraamistiku raames kavandatavas tulevas programmis. Üksikasju selgitatakse käesolevale ettepanekule lisatud finantsselgituses.

5. MUU TEAVE

• Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Kavandatavas direktiivis on sätestatud, et komisjon hindab korrapäraselt direktiivi mõju. Komisjon jälgib, kuidas liidu pädevad üksused direktiivis sätestatud esindushagisid kasutavad.

• Selgitavad dokumendid

Kavandatava direktiivi tulemuslik ülevõtmine nõuab konkreetseid ja sihtotstarbelisi muudatusi asjaomastes siseriiklikes õigusnormides. Kavandatava direktiiviga kehtestatakse teatavad põhiaspektid, mida tuleb täiendada mitmesuguste menetlusnormidega liikmesriigi tasandil. Selleks et komisjon saaks kontrollida ülevõtmise nõuetekohasust, ei piisa sellest, et liikmesriigid edastavad rakendussätete teksti, kuna võib olla vaja üldiselt hinnata liikmesriigi õigusaktidest tulenevat korda. Seetõttu peaksid liikmesriigid komisjonile edastama ka selgitavad dokumendid, milles on ära näidatud, milliste liikmesriigi olemasolevate või uute sätetega rakendatakse meetmeid, mis on sätestatud kavandatavas direktiivis.

• Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus

Artiklis 1 on kindlaks määratud direktiivi reguleerimise eesmärk. Käesoleva direktiivi (nagu ka varasema direktiivi 2009/22/EÜ) eesmärk on tagada, et pädevatel üksustel on võimalus esitada esindushagisid tarbijate kollektiivsete huvide kaitseks. Artiklis selgitatakse, et liikmesriigid võivad riiklikul tasandil pakkuda muid menetluslikke vahendeid tarbijate kollektiivsete huvide kaitseks.

Artiklis 2 on kindlaks määratud direktiivi kohaldamisala, mille puhul osutatakse I lisa loetletud liidu õigusaktidele, mis sisaldavad konkreetseid sätteid kaupleva ja tarbija vaheliste suhete reguleerimiseks ning on seega tarbijate kollektiivsete huvide kaitse seisukohast asjakohased. Seega hõlmab kohaldamisala kõiki kauplevate toime pandud ja I lisa loetletud liidu õiguse rikkumisi, mis kahjustavad või võivad kahjustada tarbijate kollektiivseid huve mitmesugustes valdkondades, nagu finantsteenused, energeetika, telekommunikatsioon, tervishoid ja keskkond. Eelkõige sisaldab kohaldamisala kehtiva ettekirjutuste direktiiviga hõlmatud liidu õigust ning on ühtlustatud läbivaadatud tarbijakaitsealase koostöö määruse (EL) 2017/2394 kohaldamisalaga. Nimetatud määrusega tugevdatakse piiriüleseid avalikke täitemeetmeid ja see võimaldab komisjonil võtta ja kooskõlastada ühiseid täitemeetmeid kogu ELi hõlmavate rikkumiste tõkestamiseks, sätestamata siiski selliste piiriüleste rikkumiste tõttu kahju kandnud tarbijate õigust õiguskaitsele. Seega on käesolevas direktiivis sätestatud tarbijate individuaalse või kollektiivse õiguskaitse konkreetsed meetmed täienduseks läbivaadatud määrusele eesmärgiga selle tulemuslikkust suurendada. Selleks et tagada direktiivi kohaldamisala ajakohasus, pöörab komisjon erilist tähelepanu potentsiaalsele vajadusele lisada I lisa parandussätteid mõnda tulevasse liidu õigusakti, millega reguleeritakse kaupleva ja tarbija suhteid. Direktiivi kohaldamisala küsimusele pööratakse erilist tähelepanu ka siis, kui komisjon teeb käesoleva direktiivi hindamise.

Artikkel 3 sisaldab direktiivis kasutatavaid asjakohaseid mõisteid, nagu „tarbija“, „kaupleja“, „tarbijate kollektiivsed huvid“, „esindushagi“, „tava“ ja „lõplik otsus“.

Artiklis 4 sätestatakse kriteeriumid, millele pädevad üksused peavad vastama, et neil oleks õigus esitada direktiivi alusel esindushagisid, ning liikmesriikide kohustused pädevate üksuste määramisel. Pädevad üksused peavad vastama teatavatele kriteeriumidele; eelkõige peavad nad olema mittetulundusliku iseloomuga ja neil peab olema õigustatud huvi tagada asjaomaste liidu õigusaktide sätete järgimist. Kuna pädeva asutuse staatuse võivad saada eelkõige tarbijaorganisatsioonid ja sõltumatud avaliku sektori asutused, sätestatakse selles artiklis ka liikmesriikide võimalus otsustada, millist tüüpi meetmeid võivad teatavat liiki pädevad üksused või pädev üksus direktiivi alusel võtta.

Artiklis 5 sätestatakse meetmed, mida võib direktiivi alusel võtta esindushagide raames. Nendeks meetmeteks võivad olla ettekirjutus kui ajutine meede, rikkumise tuvastamise ettekirjutus või meetmed, mille eesmärk on kõrvaldada rikkumise kestev mõju, sh kahju hüvitamise ettekirjutused. Pädevatel üksustel on lubatud nõuda eespool nimetatud meetmeid ühe esindushagi raames.

Artiklis 6 sätestatakse nende esindushagide menetluskord, millega taotletakse kahju hüvitamise ettekirjutust, mis on direktiivi alusel kättesaadav rikkumise kestva mõju kõrvaldamise meetmena. Reeglina peab kahju hüvitamise ettekirjutus olema kättesaadav. Erakorraliste ja keerukate juhtumite puhul võivad liikmesriigid anda kohtutele ja haldusasutustele loa anda kahju hüvitamise ettekirjutuse asemel välja deklaratiivne otsus, mis käsitleb kaupleja vastutust õigusrikkumise tõttu kahju kandnud tarbija ees. Kaht liiki juhtumite puhul aga ei tohiks deklaratiivse otsuse tegemist võimaldada, vaid kohus või haldusasutus peaks tegema hüvitamise ettekirjutuse. Esiteks on need sellised juhtumid, kus ühe ja sama tegevuse tarbijaid on võimalik kindlaks teha ja kus tarbijad on kandnud võrreldavat ajalist või ostuga seotud kahju, näiteks pikaajaliste tarbijalepingute puhul. Teise liiki kuuluvad nn väikese väärtusega juhtumid, kus tarbijad on kandnud nii vähest kahju, et õiguskaitsevahendite suunamine tarbijatele oleks ebaproportsionaalne. Mõlemal juhul on vaja ka spetsiaalset menetluskorda. Eriti teist liiki juhtumite puhul ei tohiks liikmesriigid nõuda esindushagi raames asjaomaste tarbijate volitust ning hüvitisena saadud summad tuleks suunata avaliku huviga seotud tegevuse rahastamiseks, näiteks teadlikkuse suurendamise kampaaniasse.

Artiklis 7 sätestatakse, et pädevad üksused peaksid olema oma rahastamisallika osas täiesti läbipaistvad. See puudutab nii nende tegevust üldiselt kui ka konkreetsete esindushagide rahastamist, et võimaldada kohtutel ja haldusasutustel hinnata seda, kas kolmandast isikust rahastaja ja pädeva üksuse vahel võib olla huvide konflikt, ning vältida kohtuvaidluste kuritarvitamist näiteks konkurentide vahel ja hinnata, kas rahastaval kolmandal isikul on piisavad vahendid, et täita kohtuasja kaotamise korral oma kohustused pädeva asutuse vastu.

Artiklis 8 sätestatakse kollektiivsete kokkulepete eeskirjad direktiivi alusel. Liikmesriigid võivad kehtestada menetluse, mille raames kohus või haldusasutus võib kiita heaks pädeva üksuse ja rikkumise väidetava toimepanija vahel saavutatud kollektiivse kokkuleppe, enne kui sama kaupleja ja sama tavaga seoses on sama liikmesriigi kohtu või haldusasutuse ees alustatud esindushagi menetlemist. Menetluses oleva esindushagi korral peaks vastaval kohtul või haldusasutusel olema alati võimalus kutsuda pooli kahju hüvitamises kokku leppima. Liikmesriikides, kes on otsustanud lubada keerukate juhtumite puhul, mis ei kuulu artikli 6 lõikes 3 sätestatud kahe juhtumi alla, väljastada deklaratiivse otsuse, mis käsitleb kaupleja

vastutust rikkumise tõttu kahju kandnud tarbijate ees, on sellise deklaratiivse otsuse väljastaval kohtul või haldusasutusel alati võimalus kutsuda esindushagi pooli üles kahju hüvitamist käsitleva kokkuleppe saavutamisele. Kõigil eespool nimetatud asjaoludel saavutatud kollektiivsed kokkulepped peab kohus või haldusasutus läbi vaatama, et tagada nende seaduslikkus ja õiglus. Tarbijatele, keda heaks kiidetud kollektiivne kokkulepe puudutab, antakse alati võimalus selles pakutud kahju hüvitamine kas vastu võtta või tagasi lükata.

Artiklis 9 sätestatakse normid, mille kohaselt rikkumise toime pannud kaupleja on kohustatud andma asjaomastele tarbijatele teada lõplikest ettekirjutustest, lõplikest otsustest rikkumise kestva mõju kõrvaldamise meetmete kohta, kaasa arvatud lõplikest kahju hüvitamise ettekirjutustest, ning vajaduse korral deklaratiivsetest otsustest, mis käsitlevad kaupleja vastutust tarbija ees, ja lõplikest otsustest käesoleva direktiivi alusel saavutatud kollektiivsete kokkulepete heakskiitmise kohta. Selle sättega tagatakse tarbijate teadlikkus õigusrikkumisest ja oma õiguskaitse võimalustest.

Artiklis 10 sätestatakse nende lõplike otsuste mõju, millega tuvastatakse direktiiviga hõlmatud liidu õiguse rikkumine riigisisestes ja piiriülestes kahju hüvitamise hagides. Selle artikli kohaselt on kohtu või haldusasutuse poolt avaliku täitemenetluse käigus tehtud lõplikel otsustel, liidu õiguse rikkumise tuvastanud lõplikel ettekirjutustel ning käesoleva direktiivi alusel esitatud esindushagi raames väljastatud lõplikel deklaratiivsetel otsustel kaupleja vastutuse kohta rikkumise tõttu kahju kandnud tarbijate ees tõendusjõud edasistes õiguskaitsehagides. Selliseid õiguskaitsehagisid võivad võtta tarbijad individuaalselt, käesoleva direktiivi alusel esitatud esindushagi raames või võimaluse korral mõne muu kollektiivse õiguskaitse mehhanismi raames liikmesriigi õiguse alusel. Kui rikkumise tuvastamise otsus on lõplikult kinnitatud, tuleks seda lugeda ümberlõkkamatuks tõendiks kõigis edasistes õiguskaitsehagides samas liikmesriigis. Sellega välditakse õiguslikku ebakindlust ja tarbetuid kulusid kõigile asjaosalistele, kaasa arvatud kohtuasutustele. Samadel põhjustel annavad kohtu või haldusasutuse poolt avaliku täitemenetluse käigus tehtud lõplikud otsused ja käesoleva direktiivi alusel liidu õiguse rikkumise tuvastanud lõplikud ettekirjutused ümberlõkatava eelduse, et liidu õiguse rikkumine on aset leidnud. Selline mõju ei ole ette nähtud deklaratiivsetel otsustel kaupleja vastutuse kohta rikkumise tõttu kahju kandnud tarbijate ees, kuna vastutust käsitlevad liikmesriikide õigusnormid võivad ELi piires märkimisväärselt erineda.

Artiklis 11 sätestatakse esindushagi peatav mõju seoses õiguskaitsehagide aegumistähtaegadega. Sellega täiendatakse selliste lõplike ettekirjutuste mõju käsitlevaid sätteid, millega tuvastatakse rikkumine ja mis on väljastatud käesoleva direktiivi alusel esitatud esindushagide raames. Ühtlasi antakse sellega rikkumise tõttu kahju kandnud tarbijatele piisav võimalus esitada õiguskaitsehagi kas nende nimel käesoleva direktiivi alusel esitatud esindushagide raames või individuaalsete hagide raames.

Artikliga 12 tagatakse menetluse otstarbekus kogu kohtumenetluse vältel. See kohustab liikmesriike tagama, et kõiki esindushagisid käsitletakse võimalikult otstarbekohaselt ning et ajutist ettekirjutust taotlevaid esindushagisid käsitletakse kiirmenetlusega. Sellega tagatakse, et esindushagi esemeks oleva kaupleja tava tekitatud täiendav kahju oleks võimalikult kiiresti välditav.

Artiklis 13 sätestatakse, et esindushagi menetlev kohus või haldusasutus võib esindushagi esitanud pädeva üksuse taotlusel anda kauplejale kui kostjale korralduse esitada tema

käsitluses olevad juhtumiga seotud tõendid. Rikkumise tuvastamine, rikkumise ja tarbijakahju vahelise põhjuslikkuse kindlakstegemine ning asjaomaste tarbijate tegeliku kahju suuruse kindlakstegemine eeldavad faktilist ja majanduslikku analüüsi. Osa asjakohastest tõenditest, mida pädev üksus juhtumi tõendamiseks vajab, on kostja valduses ega ole pädevale üksusele kättesaadav. Sama võib kehtida teabe puhul, mida on vaja asjaomaste tarbijate piisavaks teavitamiseks pooleliolevast esindushagist. Selle sättega tagatakse, et kõigis liikmesriikides on olemas minimaalne tegelik juurdepääs teabele, mida pädevad üksused vajavad oma väite tõendamiseks ja tarbijate piisavaks teavitamiseks pooleliolevast esindushagist. Samal ajal välditakse direktiivis liiga ulatuslikke ja kulukaid avaldamiskohustusi, mis võiksid tuua kostjatele kaasa ebaproportsionaalse koorma ja kuritarvituste ohu. Sellise avaldamisega kaasneb alati range kohtulik või halduslik kontroll, mille raames käsitletakse avaldamise vajalikkust, ulatust ja proportsionaalsust.

Artikliga 14 tagatakse tõhusad, hoiatavad ja proportsionaalsed karistused, kui kaupleja eirab kohtu või haldusasutuse poolt esindushagi raames tehtud lõplikku otsust. Karistused on kõigis liikmesriikides kohaldatavad trahvide kujul. Artiklis sätestatakse tähtis stiimul kauplejatele lõplike otsuste, kahju hüvitamise ettekirjutuste ja heaks kiidetud kokkulepete kiireks täitmiseks.

Artiklis 15 sätestatakse pädevate üksuste abistamise eeskirjad. Sellega tagatakse, et menetlusega kaasnevad kulud ei takistaks pädevaid üksusi esitamast esindushagisid käesoleva direktiivi alusel. Menetluskulud ei tohiks olla ületamatuks takistuseks pädevatele üksustele, kes kasutavad oma õigust kaitsta avalikes huvides tarbijate kollektiivseid huve. Selle sättega antakse liikmesriikidele ja komisjonile ühtlasi volitus toetada ja lihtsustada pädevate üksuste vahelist koostööd ja kogemuste vahetamist, suurendamaks esindushagide kasutamist piiriülese mõjuga rikkumiste tõkestamiseks.

Artiklis 16 sätestatakse piiriüleseid esindushagisid käsitlevad eeskirjad. Sellega tagatakse vastastikune õigusliku staatuse tunnustamine nende ühes liikmesriigis eelnevalt määratud pädevate asutuste puhul, kes on volitatud esitama esindushagi teises liikmesriigis. Lisaks võimaldab see eri liikmesriikide pädevatel üksustel tegutseda ühiselt ühe esindushagi raames ühel platvormil, mis on pädev liidu ja liikmesriikide asjaomaste õigusnormide kohaselt.

Artiklid 17–22 sisaldavad sätteid, mis käsitlevad direktiivi 2009/22/EÜ kehtetuks tunnistamist ning kavandatava direktiivi hindamist ja sellekohast aruandlust komisjoni poolt, selle ülevõtmist, üleminekusätteid, jõustumist, ajalist kohaldamist ja adressaate.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust²⁸,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Käesoleva direktiivi eesmärk on võimaldada tarbijate kollektiivseid huve esindavatel pädevatel üksustel esitada liidu õigusnormide rikkumise vastu kaebus, kasutades esindushagi. Pädevatel üksustel peaks olema võimalik nõuda rikkumise lõpetamist või see keelata, kinnitada, et selline rikkumine on toimunud, ja kasutada õiguskaitsevahendeid, näiteks nõuda riigisisese õigusega ettenähtud kahjuhüvitist, parandustöid või hinna alandamist.
- (2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/22/EÜ²⁹ võimaldati pädevatel üksustel esitada esindushagisid, mille eesmärk on eelkõige lõpetada ja keelata liidu õigusnormide rikkumised, mis kahjustavad tarbijate kollektiivseid huve. Kuid selles direktiivis ei käsitletud piisavalt tarbijakaitsealaste õigusaktide jõustamist. Selleks et soodustada ebaseaduslikest tavadest loobumist ja vähendada tarbijatele tekitatavat kahju, on vaja tugevdada tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise mehhanismi. Arvestades muudatuste arvukust, oleks selguse huvides asjakohane direktiiv 2009/22/EÜ asendada.
- (3) Esindushagi peaks pakkuma tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmiseks tulemuslikku ja tõhusat viisi. See peaks võimaldama pädevatel üksustel tegutseda eesmärgiga tagada kooskõla vastavate liidu õigusnormidega ja ületada individuaalsete meetmete puhul tarbijate ees seisvad takistused, nagu ebakindlus oma õiguste ja olemasolevate menetluse mehhanismide osas, psühholoogiline tõrge meetmeid võtta ning individuaalse meetme eeldatavate kulude ja kasu negatiivne tasakaal.
- (4) On oluline tagada vajalik tasakaal õiguskaitse kättesaadavuse ja kohtuvaidluste kuritarvitamise vastaste menetluslike tagatiste kättesaadavuse vahel, sest selline

²⁸ ELT C [...], [...], lk [...].

²⁹ ELT L 110/30, 1.5.2009.

kohtuvaidluste kuritarvitamine võib põhjendamatult takistada ettevõtjate tegevust ühtsel turul. Esindushagide väärkasutamise ärahoidmiseks tuleb hoiduda sellistest elementidest nagu karistuslikud kahjuhüvitised ja piirangute puudumine seoses hagi esitamise õigusega kahju kannatanud tarbijate nimel, ning tuleks kehtestada selged eeskirjad erinevate menetluslike aspektide suhtes, nagu pädevate üksuste määramine, nende vahendite päritolu ja esindushagi põhjendamiseks nõutav teave. Direktiiv ei tohiks mõjutada menetluskulude jaotamist käsitlevaid riiklikke eeskirju.

- (5) Rikkumistel, mis mõjutavad tarbijate kollektiivseid huve, on sageli piiriülene tähendus. Kõikjal liidus kättesaadavad tulemuslikumad ja tõhusamad esindushagid peaksid suurendama tarbijate usaldust siseturu vastu ja võimaldama tarbijatel kasutada oma õigusi.
- (6) Käesolev direktiiv peaks hõlmama mitmesuguseid valdkondi, nagu andmekaitse, finantsteenused, reisi- ja turismisektor, energeetika, telekommunikatsioon ja keskkond. See peaks hõlmama tarbijate huve kaitsvate liidu õigusnormide rikkumisi olenemata sellest, kas asjaomastes liidu õigusaktides osutatakse tarbijatele või reisijatele, kasutajatele, klientidele, jaeinvestoritele, jaeklientidele või muudele isikutele. Selleks et tagada liidu õiguse rikkumise puhul asjakohane reageerimine, mille vorm ja ulatus on kiiresti välja kujunemas, tuleks kaaluda iga kord, kui võetakse vastu uus liidu õigusakt tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmiseks, seda, kas muuta käesoleva direktiivi lisa, et viia see direktiivi kohaldamisalasse.
- (7) Komisjon on vastu võtnud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepanekud, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendudetühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta, ning määrust (EÜ) nr 2027/97 lennuettevõtja vastutuse kohta reisijate ja nende pagasi õhuveol³⁰ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta³¹. Seepärast on asjakohane ette näha, et üks aasta pärast käesoleva direktiivi jõustumist hindab komisjon, kas liidu õigusnormid lennu- ja rongireisijate õiguste valdkonnas pakuvad tarbijatele piisaval tasemel kaitset, mis on võrreldav käesolevas direktiivis sätestatuga, ja teeb vajalikud järeldused seoses käesoleva direktiivi kohaldamisalaga.
- (8) Võttes aluseks direktiivi 2009/22/EÜ, peaks käesolev direktiiv hõlmama nii omamaiseid kui ka piiriüleseid rikkumisi, eriti kui rikkumine puudutab tarbijaid, kes elavad ühes või mitmes sellises liikmesriigis, mis ei ole õigusnorme rikkuva kaupleja asukoht. See peaks hõlmama ka rikkumisi, mis on lõppenud enne esindushagi esitamist või lõpuleviimist, sest võib endiselt olla vajalik, et hoida ära asjaomase tava kordamine, määrata kindlaks, et asjaomane tava on rikkumine, ja hõlbustada tarbijate õiguskaitset.
- (9) Käesoleva direktiiviga ei tohiks kehtestada rahvusvahelise eraõiguse norme seoses kohtualluvuse, kohtuotsuste või kohaldatava õiguse tunnustamise või jõustamisega. Käesolevas direktiivis sätestatud esindushagide suhtes kohaldatakse kehtivaid liidu õigusakte.
- (10) Kuna esindushagisid saavad esitada vaid pädevad üksused, peaksid pädevad üksused tarbijate kollektiivsete huvide asjakohase esindamise tagamiseks täitma käesoleva direktiiviga kehtestatud kriteeriume. Eelkõige peaksid need olema vastavalt

³⁰ COM(2013) 130 final.

³¹ COM(2017) 548 final.

liikmesriigi õigusaktidele nõuetekohaselt asutatud, mis võib näiteks hõlmata nõudeid liikmete arvu ja üksuse järjepidevuse kohta või läbipaistvusnõudeid nende struktuuri oluliste aspektide kohta, nagu nende põhikiri, juhtimisstruktuur, eesmärgid ja töömeetodid. Nad ei tohiks ka olla kasumit taotlevad ja neil peaks olema põhjendatud huvi tagada oma tegevuse kooskõla asjaomaste liidu õigusaktidega. Neid kriteeriume tuleks kohaldada nii eelnevalt määratud pädevate üksuste kui ka ajutiste pädevate üksuste suhtes, mis on moodustatud konkreetse hagi esitamise eesmärgil.

- (11) Sõltumatud avalik-õiguslikud asutused ja eeskätt tarbijaorganisatsioonid peaksid aktiivselt osalema liidu õigusaktide oluliste sätete järgimise tagamises ja nad sobivad hästi tegutsema pädevate üksustena. Kuna nendel üksustel on juurdepääs erinevatele teabeallikatele seoses kauplejate tavade, mis mõjutavad tarbijaid, ja nende tegevusel on erinevad prioriteedid, peaksid liikmesriigid saama otsustada, millist liiki meetmeid võib iga selline üksus esindushagide puhul taotleda.
- (12) Kuna tarbijate kollektiivseid huve saab nii kohtu- kui ka haldusmenetluste abil tulemuslikult ja tõhusalt kaitsta, jääb liikmesriikidele valikuvabadus, kas kasutada esindushagi puhul kohtu- või haldusmenetlust või mõlemat, sõltuvalt vastavast õigusvaldkonnast või vastavast majandussektorist. See ei piira Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 kohast õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, kusjuures liikmesriigid peavad tagama, et tarbijatel ja ettevõtjatel on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus vaidlustada haldusotsuseid, mis on tehtud vastavalt käesolevat direktiivi rakendavatele riigisisestele õigusnormidele. See peab sisaldama poolte jaoks võimalust taotleda otsust, millega peatatakse vaidlustatud otsuse täitmine kooskõlas liikmesriigi õigusega.
- (13) Esindushagide menetluse tõhususe suurendamiseks peaks pädevatel üksustel olema võimalik ühe esindushagi raames või eraldiseisvate esindushagide raames taotleda erinevaid meetmeid. Need meetmed peaksid hõlmama ajutisi meetmeid jätkuva tava lõpetamiseks või tava keelamiseks, kui seda tava ei ole kasutatud, kuid on oht, et see tekitaks tarbijatele tõsist ja pöördumatut kahju, meetmeid, millega sätestatakse, et asjaomane tava kujutab endast õigusrikkumist, ja vajaduse korral tava lõpetamist ja keelamist edaspidi, samuti meetmeid, millega kõrvaldatakse rikkumise kestev mõju, sealhulgas kahju hüvitamist. Kui seda tehakse ühe hagi raames, peaks pädevatel üksustel olema võimalik kasutada kõiki asjakohaseid meetmeid hagi esitamise ajal või kõigepealt teha asjakohane ettekirjutus ja seejärel vajaduse korral teha ettekirjutus kahju hüvitamiseks.
- (14) Ettekirjutuste eesmärk on kaitsta tarbijate kollektiivseid huve üksikute tarbijate kantud tegelikest kaotustest või kahjust sõltumatult. Ettekirjutustega võidakse nõuda kauplejatelt konkreetseid meetmeid, näiteks et nad annaksid tarbijatele varem õiguslikke kohustusi rikkudes välja jäetud teavet. Otsused, milles sätestatakse, et tava kujutab endast rikkumist, ei tohiks sõltuda sellest, kas tava järgiti tahtlikult või hooletuse tõttu.
- (15) Pädev üksus, kes algatab direktiivi alusel esindushagi, peaks olema menetluse osaline. Rikkumise tõttu kannatada saanud tarbijatel peaksid olema piisavad võimalused saada esindushagi vastavatest tulemustest kasu. Käesoleva direktiivi alusel väljastatud ettekirjutused ei tohiks piirata tarbijate poolt hagide esitamist üksikisikuna, kui nad on ettekirjutusega hõlmatud tava tõttu kahju saanud.
- (16) Pädevatel üksustel peaks olema võimalik võtta meetmeid, mille eesmärk on kõrvaldada rikkumise kestev mõju. Need meetmed peaksid kujutama endast ettekirjutust kahju hüvitamiseks, millega kohustatakse kauplejat muu hulgas olenevalt

asjaoludest ja vastavalt liikmesriigi õigusaktidele parandustöid tegema, asendama, hinda alandama, lepingut lõpetama või tasutud hinda tagastama

- (17) Massikahju olukorras kahjustada saanud tarbijatele antav hüvitis ei tohiks ületada summat, mille kaupleja liikmesriigi või liidu õigusaktide kohaselt võlgneb, et katta tarbijate kantud tegelik kahju. Eelkõige tuleks hoiduda keelatud karistuslikest kahjuhüvitistest, mis viivad hageja poolt kantud kahju ülemäärase hüvitamiseni.
- (18) Liikmesriigid võivad nõuda pädevatelt üksustelt esindushagi põhjendamiseks piisavat teavet, sealhulgas rikkumise tõttu kahju saanud tarbijate rühma ning esindushagi raames lahendatavate fakti- ja õigusküsimuste kirjeldust. Pädevalt üksuselt ei tohiks hagi algatamiseks nõuda kõikide rikkumise tõttu kahju kannatanud tarbijate individuaalset kindlakstegemist. Esindushagide puhul peaks kohus või haldusasutus kontrollima võimalikult varases menetlusetapis, kas juhtum sobib esindushagi esitamiseks, võttes arvesse rikkumise laadi ja asjaomaste tarbijate kannatatud kahju tunnuseid.
- (19) Liikmesriikidel peaks olema õigus otsustada, kas esindushagi saanud kohus või riiklik ametiasutus võib seoses kaupleja vastutusega rikkumise tõttu kahju kannatanud tarbijate ees erandkorras väljastada kahju hüvitamise ettekirjutuse asemel deklaratiivse otsuse, millele saaks otseselt toetuda hiljem esitatavates tarbijate individuaalhagides. See võimalus tuleks anda nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel, kui esindushagiga seotud igale tarbijale omistatava kahju suuruse kindlakstegemine on keeruline ja esindushagi raames oleks selle tegemine ebatõhus. Deklaratiivseid otsuseid ei tohiks väljastada olukordades, mis on liiga keerulised, ega eelkõige juhul, kui asjaomaseid tarbijaid on võimalik kindlaks teha ning kui tarbijad on kannatanud ajavahemikku ja ostu arvestades võrreldavat kahju. Samuti ei tohiks deklaratiivseid otsuseid väljastada juhul, kui iga tarbija individuaalne kahju on nii väike, et tarbijate poolt individuaalsete kahjunõuete esitamine on ebatõenäoline. Kohus või riiklik ametiasutus peaks nõuetekohaselt põhjendama, miks ta kasutab konkreetsel juhul kahju hüvitamise ettekirjutuse asemel deklaratiivset otsust.
- (20) Kui sama tava tõttu kannatanud tarbijad on võimalik kindlaks teha ja nad on saanud asjaomase ajavahemiku või ostuga seoses võrreldavat kahju, näiteks pikaajaliste tarbijalepingute puhul, võib kohus või haldusasutus esindushagi menetlemise käigus selgelt määratleda rikkumisest mõjutatud tarbijarühma. Eelkõige võiks kohus või haldusasutus paluda rikkuval kauplejal esitada oluline teave, näiteks asjaomaste tarbijate identiteet ja tava kestus. Otstarbekust ja tõhusust silmas pidades võiksid liikmesriigid kooskõlas oma riiklike õigusnormidega kaaluda tarbijatele pärast kahju hüvitamise ettekirjutuse väljastamist sellest otsese kasu saamise võimaluse pakkumist, ilma et neilt nõutaks enne kahju hüvitamise ettekirjutuse väljastamist individuaalset mandaati.
- (21) Väiksemate summadega seotud juhtumite puhul ei ole tõenäoline, et tarbijad astuksid samme oma õiguste kasutamiseks, sest jõupingutused oleksid suuremad kui individuaalne kasu. Ent kui sama tava hõlmab paljusid tarbijaid, võib liidetud kahju olla märkimisväärne. Sellistel juhtudel võib kohus või asutus leida, et asjaomastele tarbijatele summade tagasimaksmine on eaproportsionaalne, näiteks kui see on liiga koormav või ebapraktiline. Seepärast oleks otstarbekam kasutada esindushagi abil saadud hüvitissummasid tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmiseks ja need tuleks suunata vastava avaliku huviga seotud tegevuse rahastamiseks, näiteks tarbijate õigusabifondi, teadlikkuse suurendamise kampaaniasse või tarbijaliikumisse.

- (22) Meetmeid, mille eesmärk on kõrvaldada rikkumise kestev mõju, võib võtta vaid lõpliku otsuse alusel, millega tuvastatakse käesoleva direktiivi kohaldamisala hõlmava liidu õiguse rikkumine, mis kahjustab tarbijate kollektiivseid huve, sealhulgas esindushagi raames väljastatud lõpliku ettekirjutuse alusel. Eelkõige võib meetmeid, mille eesmärk on kõrvaldada rikkumise kestev mõju, võtta vaid kohtu või haldusasutuse lõplike otsuste alusel õigusaktide täitmise tagamise meetmete raames, mida reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2394 tarbijakaitsealaste õigusaktide täitmise tagamise eest vastutavate liikmesriigi asutuste vahelise koostöö kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2006/2004³².
- (23) Käesolevas direktiivis sätestatakse menetluskord, mis ei mõjuta eeskirju, millega kehtestatakse tarbija sisulised õigused lepingulistele ja lepinguvälistele õiguskaitsevahenditele juhul, kui on rikutud nende huve, näiteks õigus kahju hüvitamisele, lepingu lõpetamisele, hüvitisele, parandustöödele või hinnaalandusele. Käesoleva direktiivi alusel saab esindushagi esitada kohtusse ainult juhul, kui liidu või liikmesriigi õigusaktides on sellised sisulised õigused sätestatud.
- (24) Käesolev direktiiv ei asenda olemasolevaid riiklikke kollektiivseid õiguskaitse mehhanisme. Võttes arvesse nende õigustraditsioone, jäetakse liikmesriikidele otsustusõigus, kas kavandada käesolevas direktiivis sätestatud esindushagi olemasoleva või tulevase kollektiivse õiguskaitse mehhanismi osana või alternatiivina nende mehhanismidele, kui riiklik mehhanism on käesolevas direktiivis sätestatud korraga kooskõlas.
- (25) Pädevad üksused peaksid olema oma rahastamisallika osas täiesti läbipaistvad. See puudutab nii nende tegevust üldiselt kui ka konkreetsete esindushagide rahastamist, et võimaldada kohtutel ja haldusasutustel hinnata seda, kas kolmandast isikust rahastaja ja pädeva üksuse vahel võib olla huvide konflikt, ning vältida kohtuvaidluste kuritarvitamist ja hinnata, kas rahastaval kolmandal isikul on piisavad vahendid oma kohustuste täitmiseks pädeva üksuse ees. Teave, mille pädev üksus esitab esindushagi järelevalvega tegelevale kohtule või haldusasutusele, peaks võimaldama sellel hinnata, kas kolmandal isikul on seoses esindushagiga võimalik mõjutada pädeva üksuse menetluslikke otsuseid, sealhulgas kokkuleppeid, ja kas ta rahastab esindushagi kostja vastu, kes on rahastaja konkurent, või kostja vastu, kellest rahastaja sõltub. Kui mõni neist tingimustest leiab kinnitust, peaks kohtul või haldusasutusel olema õigus nõuda pädevalt üksuselt asjaomasest rahastamisest keeldumist ja vajaduse korral otsustada, et pädeval üksusel ei ole konkreetse juhtumi puhul hagemisõigust.
- (26) Tarbijatele tekkinud kahju hüvitamise kohtuvälise lahendamise kollektiivseid menetlusi tuleks soodustada nii enne esindushagi esitamist kui ka esindushagi menetluse igas etapis.
- (27) Liikmesriigid võivad ette näha, et pädev üksus ja kaupleja, kes on jõudnud selle kaupleja väidetavalt ebaseadusliku tava tõttu kahju saanud tarbijate hüvitise osas kokkuleppele, võivad ühiselt taotleda kohtult või haldusasutuselt selle heakskiitmist. Sellise taotluse peaks kohus või haldusasutus võtma vastu üksnes juhul, kui sama tavaga seoses ei ole menetluses muid esindushagisid. Pädev üksus või haldusasutus, kes kiidab heaks sellise kollektiivse kokkuleppe, peab võtma arvesse kõigi asjaosaliste, sealhulgas üksiktarbijate huve ja õigusi. Asjaomased üksiktarbijad peavad saama võimaluse nõustuda enda sidumisega sellise kokkuleppega või sellest keelduda.

³²

ELT L 345, 27.12.2017.

- (28) Kohtul või haldusasutusel peaks olema õigus kutsuda rikkumise toime pannud kauplejat ja esindushagi esitanud pädevat üksust üles alustama läbirääkimisi, mille eesmärk on jõuda tarbijatele kahju hüvitamise osas kokkuleppele. Otsuses kutsuda pooli üles lahendama vaidlust kohtuväliselt tuleks võtta arvesse hagiga seotud rikkumise liiki, asjaomaste tarbijate omadusi, pakutava hüvitise võimalikku liiki, poolte tahet kokkuleppele jõuda ja menetluse otstarbekohasust.
- (29) Selleks et lihtsustada üksiktarbijatele kahju hüvitamist deklaratiivsete otsuste põhjal, mis on väljastatud esindushagide raames seoses kaupleja vastutusega kahju saanud tarbijate ees, peaks otsuse väljastanud kohtul või haldusasutusel olema õigus nõuda pädevalt üksuselt ja kauplejalt kollektiivse kokkuleppe saavutamist.
- (30) Kõik esindushagi raames või lõpliku deklaratiivse otsuse alusel saavutatud kohtuvälised kokkulepped peaks kinnitama asjaomane kohus või haldusasutus, et tagada nende seaduslikkus ja õiglus, võttes arvesse kõigi asjaosaliste huve ja õigusi. Asjaomased üksiktarbijad peavad saama võimaluse nõustuda enda sidumisega sellise kokkuleppega või sellest keelduda.
- (31) Tarbijate teavitamine esindushagist on selle edukuse seisukohast määrava tähtsusega. Tarbijaid tuleks teavitada menetluses olevatest esindushagidest, asjaolust, et kaupleja tava peetakse õigusrikkumiseks, nende õigustest pärast rikkumise kindlakstegemist ja kõikidest järgnevatest sammudest, mida asjaomased tarbijad peavad tegema, eeskätt hüvitise saamise seisukohast. Mainega seotud riskid, mida seostatakse teabe levitamisega rikkumise kohta, aitavad samuti oluliselt vähendada kauplejate huvi rikkuda tarbijate õigusi.
- (32) Tõhususe tagamiseks peaks teave olema asjakohane ja proportsionaalne juhtumi asjaoludega. Rikkumise toime pannud kaupleja peaks adekvaatselt teavitama kõiki tarbijaid, kes on seotud esindushagi raames väljastatud lõpliku ettekirjutuse ja kahju hüvitamise ettekirjutustega, samuti kohtu või haldusasutuse kinnitatud kokkuleppega. Sellist teavet saab anda näiteks kaupleja veebilehel, sotsiaalmeedias, internetipõhistes kauplemiskohtades või populaarsetes ajalehtedes, kaasa arvatud nendes, mida levitatakse üksnes elektrooniliste sidevahendite kaudu. Võimaluse korral tuleks tarbijaid teavitada individuaalselt elektrooniliste või paberkandjal kirjade kaudu. Taotluse korral tuleks see teave puudega inimestele esitada neile kättesaadaval kujul.
- (33) Õiguskindluse parandamiseks, liidu õigusaktide kohaldamisel tekkida võivast vastuolust hoidumiseks ning esindushagide ja võimalike järeloometmetena esitatavate hagide tulemuslikkuse ja menetlusliku tõhususe suurendamiseks ei tohiks kohtu või haldusasutuse väljastatud lõplikus otsuses sätestatud järeloomet rikkumise kohta, sealhulgas käesoleva direktiivi kohast lõplikku ettekirjutust olla võimalik seoses kõnealuses lõplikus otsuses kindlaksmääratud rikkumise iseloomu ning selle sisulise, isikulise, ajalise ja territoriaalse ulatusega uuesti menetleda järgnevates sama kaupleja poolt toime pandud sama rikkumisega seotud hagides. Kui hagi, milles taotletakse meetmeid eesmärgiga kõrvaldada rikkumise kestev mõju, sealhulgas heastamist, esitatakse muus liikmesriigis kui see, kus rikkumise kindlaks määranud lõplik otsus väljastati, peaks otsus kujutama endast ümberlõkatavat eeldust, et rikkumine on toimunud.
- (34) Liikmesriigid peaksid tagama, et individuaalhagid võivad põhineda esindushagi raames väljastatud lõplikul deklaratiivsel otsusel. Selliseid hagisid peaks olema võimalik esitada kiir- või lihtsustatud menetluse korras.

- (35) Liikmesriikides kehtivad aegumistähtaegade eeskirjad ei tohiks olla takistuseks hagidele, mille aluseks on seoses kaupleva vastutusega kahju saanud tarbijate ees käesoleva direktiivi alusel tehtud lõplikus ettekirjutuses või deklaratiivses otsuses sisalduv rikkumise kindlakstegemine. Esindushagi esitamisel peab olema aegumistähtaegadele peatav või katkestav mõju kõnealuse hagiga seotud tarbijate kõikide hagide puhul.
- (36) Ettekirjutusi taotlemaid esindushagisid tuleks käsitleda vajaliku menetlusliku otstarbekusega. Ajutise toimega ettekirjutusi tuleks alati käsitleda kiirmenetluse teel, et hoida ära kogu või edasine rikkumisest tulenev kahju.
- (37) Tõendid on olulised, kui tahetakse kindlaks teha, kas konkreetne tava kujutab endast õigusrikkumist, kas on olemas selle kordumise oht, kindlaks teha rikkumisest mõjutatud tarbijad, teha otsus hüvitise kohta ja teavitada asjakohaselt asjaomaseid tarbijaid esindushagist, käimasolevast menetlusest ja selle lõplikest tulemustest. Ent ettevõtja ja tarbija suhteid iseloomustab teabe asümmeetria ning vajalik teave võib olla kaupleva ainuvalduses, mistõttu ei ole pädeval üksusel sellele juurdepääsu. Pädevatel üksustel peaks seepärast olema võimalik taotleda pädevalt kohtult või haldusasutuselt, et kaupleva avalikustaks tõendid, mis on olulised nende nõude jaoks või vajalikud asjaomaste tarbijate piisavaks teavitamiseks esindushagist, ilma et nad peaksid täpsustama, milliseid tõendeid. Sellise avalikustamise vajadust, ulatust ja proportsionaalsust peaks esindushagi järelevalvet teostav kohus või haldusasutus hoolikalt hindama, pidades silmas kolmandate isikute seaduslike huvide kaitset ja järgides liidu ja liikmesriigi kohaldatavaid konfidentsiaalsuse eeskirju.
- (38) Esindushagide tulemuslikkuse tagamiseks tuleks rikkumise toime pannud kauplejatele määrata esindushagi raames väljastatud lõpliku otsuse täitmata jätmise eest tõhusad, hoiatavad ja proportsionaalsed karistused.
- (39) Pidades silmas asjaolu, et esindushagide esitamine on avalikes huvides ja nendega kaitstakse tarbijate kollektiivhuve, peaksid liikmesriigid tagama, et menetlusega kaasnevad kulud ei takistaks pädevaid üksusi esitamast esindushagisid käesoleva direktiivi alusel.
- (40) Koostöö ja teabevahetus eri liikmesriikide pädevate üksuste vahel on osutunud kasulikuks piiriüleste rikkumiste lahendamisel. Jätkuvalt on vaja suutlikkuse suurendamise ja koostöömeetmeid ning laiendada nende meetmete kohaldamist, et hõlmata suurel arvul pädevaid üksusi kogu liidus, suurendamaks piiriülese mõjuga esindushagide kasutamist.
- (41) Piiriüleste rikkumiste tulemuslikuks lahendamiseks tuleb tagada vastastikune õigusliku staatuse tunnustamine selliste ühes liikmesriigis eelnevalt määratud pädevate üksuste puhul, kes on volitatud esitada esindushagi teises liikmesriigis. Lisaks peaks eri liikmesriikide pädevatel üksustel olema võimalik esitada ühine esindushagi ühele ja samale foorumile pädeva jurisdiktsiooni vastavate eeskirjade kohaselt. Tõhususe ja tulemuslikkuse huvides peaks saama üks pädev üksus esitada esindushagi teiste pädevate üksuste nimel, kes esindavad eri liikmesriikide tarbijaid.
- (42) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Seepärast tuleks käesolevat direktiivi tõlgendada ja kohaldada kooskõlas nende õiguste ja põhimõtetega, sealhulgas nendega, mis on seotud õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtumenetlusele, samuti kaitseõigusega.

- (43) Seoses keskkonnaõigusega võetakse käesolevas direktiivis arvesse UNECE keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni (Århusi konventsioon).
- (44) Käesoleva direktiivi eesmärgi, milleks on esindushagide mehhanismi loomine tarbijate kollektiivhuvide kaitsmiseks, et tagada kõikjal liidus kõrgetasemeline tarbijakaitse ja siseturu nõuetekohane toimimine, ei ole võimalik tõhusalt saavutada üksnes liikmesriikide meetmetega ja neid on esindushagide piiriülese iseloomu tõttu pigem võimalik paremini saavutada ühenduse tasandil. Seega võib liit võtta vastu meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (45) Vastavalt liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühisele poliitilisele deklaratsioonile selgitavate dokumentide kohta³³ kohustuvad liikmesriigid põhjendatud juhtudel lisama ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi osade ja liikmesriikide ülevõtvate õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et selliste dokumentide edastamine on põhjendatud.
- (46) On asjakohane sätestada käesoleva direktiivi ajalise kohaldatavuse eeskirjad.
- (47) Direktiiv 2009/22/EÜ tuleks seetõttu kehtetuks tunnistada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

1. peatükk

Reguleerimisese, kohaldamisala ja mõisted

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesolevas direktiivis on sätestatud eeskirjad, mis võimaldavad pädevatel üksustel esitada esindushagisid, mille eesmärk on kaitsta tarbijate kollektiivseid huve ning vältida samal ajal asjakohaste kaitsemeetmete abil kohtumenetluse kuritarvitamist.
2. Käesolev direktiiv ei takista liikmesriike vastu võtmast või säilitamast sätteid, mis võimaldavad pädevatele üksustel ja teistel asjaomastel isikutel kasutada muid menetluslikke vahendeid, mille eesmärk on tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmine liikmesriigi tasandil.

Artikkel 2

Kohaldamisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse esindushagide suhtes, mis esitatakse kauplejate vastu I lisas loetletud liidu õigusnormide rikkumise korral, mis kahjustab või võib kahjustada tarbijate kollektiivseid huve. Seda kohaldatakse riigisiseste ja piiriüleste rikkumiste suhtes, sealhulgas selliste rikkumiste suhtes, mis on enne esindushagi esitamist või enne esindushagi lõpuleviimist lakanud.

³³

ELT C 369, 17.12.2011, lk 14.

2. Käesolev direktiiv ei mõjuta eeskirju, millega kehtestatakse lepingulised ja lepinguvälised õiguskaitsevahendid, mida tarbijad saavad kasutada selliste rikkumiste korral liidu või liikmesriigi õigusaktide alusel.
3. Käesolev direktiiv ei piira liidu rahvusvahelise eraõiguse normide, eelkõige kohtualluvust ning kohaldatavat õigust reguleerivate õigusnormide kohaldamist.

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (1) „tarbija“ – füüsiline isik, kes tegutseb eesmärgil, mis ei ole seotud tema kaubandus-, majandus-, ametialase või kutsetegevusega;
- (2) „kaupleja“ – füüsiline või juriidiline isik, olenemata sellest, kas viimane on era- või avalik-õiguslikus omandis, kes tegutseb – kaasa arvatud teiste isikute kaudu, kes tegutsevad tema nimel või ülesandel – eesmärgil, mis on seotud tema kaubandus-, majandus-, ametialase- või kutsetegevusega;
- (3) „tarbijate kollektiivsed huvid“ – mitme tarbija huvid;
- (4) „esindushagi“ – hagi tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmiseks, mille puhul asjaomased tarbijad ei ole hagejad;
- (5) „tava“ – kaupleja tegevus või tegevusetus;
- (6) „lõplik otsus“ – liikmesriigi kohtu otsus, mida ei ole võimalik või ei ole enam võimalik edasi kaevata, või haldusastutuse otsus, mida ei saa enam kohtulikult läbi vaadata.

2. peatükk

Esindushagid

Artikkel 4

Pädevad üksused

1. Liikmesriigid peavad tagama, et esindushagisid saavad esitada pädevad üksused, mis on nende taotlusel selleks eelnevalt määratud ja avalikult kättesaadavasse nimekirja kantud.

Liikmesriik määrab üksuse pädevaks üksuseks, kui see vastab järgmistele kriteeriumidele:

- (a) see on nõuetekohaselt loodud liikmesriigi õiguse alusel;
- (b) sellel on õigustatud huvi, et käesoleva direktiiviga hõlmatud liidu õigusnormide täitmine oleks tagatud;
- (c) see on mittetulunduslikku laadi.

Liikmesriigid hindavad korrapäraselt, kas pädev üksus vastab jätkuvalt nendele kriteeriumidele. Liikmesriigid tagavad, et pädev üksus kaotab oma staatuse selle direktiivi raames, kui ta ei vasta enam ühele või mitmele esimeses alalõigus loetletud kriteeriumile.

2. Liikmesriigid võivad määrata pädeva üksuse juhtumipõhiselt konkreetse esindushagi jaoks tema taotlusel, kui ta vastab lõikes 1 esitatud kriteeriumidele.
3. Liikmesriigid peavad tagama, et eelkõige tarbijate organisatsioonid ja sõltumatud avaliku sektori asutused vastavad pädeva üksuse staatusele. Liikmesriigid võivad pädevateks üksusteks määrata tarbijate organisatsioonid, mis esindavad rohkem kui ühe liikmesriigi tarbijaid.
4. Liikmesriigid võivad kehtestada eeskirjad, millega määratakse kindlaks, millised pädevad üksused võivad taotleda kõiki artiklites 5 ja 6 osutatud meetmeid ja millised pädevad üksused võivad taotleda ainult üht või mitut sellist meetet.
5. Lõikes 1 osutatud kriteeriumide täitmine pädeva üksuse poolt ei piira kohtu või haldusasutuse õigust uurida, kas pädeva üksuse eesmärk õigustab konkreetse juhtumi puhul hagi esitamist artikli 5 lõike 1 kohaselt.

Artikkel 5

Tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagid

1. Liikmesriigid peavad tagama, et pädevad üksused saavad esitada esindushagisid liikmesriikide kohtutele või haldusasutustele, tingimusel et on olemas otsene seos üksuse põhieesmärkide ja liidu õigusest tulenevate õiguste vahel, mida on väidetavasti rikutud ja millega seoses hagi esitatakse.
2. Liikmesriigid peavad tagama, et pädevatel üksustel on õigus esitada esindushagisid, millega taotletakse järgmisi meetmeid:
 - (a) ettekirjutus ajutise meetmena, et peatada tava kasutamine või, kui tava ei ole veel kasutatud, kuid seda on kavas kasutada, keelata see tava;
 - (b) ettekirjutus, millega määratakse kindlaks, et tava kujutab endast õigusrikkumist, ja vajaduse korral peatatakse tava kasutamine, või kui tava ei ole veel kasutatud, kuid seda on kavas kasutada, keelatakse see tava.

Ettekirjutuste taotlemisel ei tohi pädevatelt üksuselt nõuda asjaomaste üksiktarbijate mandaati või tõendite esitamist asjaomaste tarbijate tegeliku kaotuse või kahju kohta või kaupleja tahtlikkuse või hooletuse kohta.

3. Liikmesriigid peavad tagama, et pädevatel üksustel on õigus esitada esindushagisid, millega taotletakse meetmeid eesmärgiga kõrvaldada rikkumise kestev mõju. Kõnealuste meetmete taotlemise aluseks on lõplik otsus, sealhulgas lõike 2 punktis b osutatud lõplik ettekirjutus, milles tehakse kindlaks, et tava kujutab endast I lisas loetletud liidu õigusnormide rikkumist, mis kahjustab tarbijate huve.
4. Ilma et see piiraks artikli 4 lõike 4 kohaldamist, peavad liikmesriigid tagama, et pädevatel üksustel oleks võimalik taotleda meetmeid, millega kõrvaldatakse rikkumise kestev mõju, ja lõikes 2 osutatud meetmeid ühe esindushagi raames.

Artikkel 6

Kahju hüvitamise meetmed

1. Artikli 5 lõike 3 kohaldamisel peavad liikmesriigid tagama, et pädevatel üksustel oleks õigus esitada esindushagisid, milles taotletakse kahju hüvitamise ettekirjutust, millega nõutakse kauplejalt muu hulgas olenevalt asjaoludest hüvitist, parandustöid, asendamist, hinna alandamist, lepingu lõpetamist või tasutud hinna hüvitamist.

Liikmesriik võib nõuda enne deklaratiivse otsuse tegemist või kahju hüvitamise ettekirjutuse väljastamist asjaomaste üksiktarbijate mandaati.

Pädev üksus peab esitama piisava teabe, mida nõutakse liikmesriigi õigusaktide kohaselt hagi põhjendamiseks, sealhulgas hagiga seotud tarbijate ning lahendatavate fakti- ja õigusküsimuste kirjelduse.

2. Erandina lõikest 1 võivad liikmesriigid nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel volitada kohut või haldusasutust väljastama kahju hüvitamise ettekirjutuse asemel deklaratiivse otsuse seoses kaupleva vastutusega I lisas loetletud liidu õigusnormide rikkumise tõttu kahju saanud tarbijate ees, kui asjaomastele tarbijatele tekitatud individuaalse kahju omaduste tõttu on hüvitise suuruse kindlaksmääramine keeruline.
3. Lõiget 2 ei kohaldata järgmistel juhtudel:
 - (a) rikkumisest mõjutatud tarbijad on võimalik kindlaks teha ja nad on kannatanud sama tava tõttu ajavahemikku ja ostu arvestades võrreldavat kahju. Sellistel juhtudel ei ole asjaomastelt üksiktarbijatelt saadud mandaat hagi algatamise tingimus. Hüvitis suunatakse asjaomastele tarbijatele;
 - (b) tarbijad on kannatanud väikeses summas kahju ning hüvitise jaotamine nende vahel oleks ebaproportsionaalne meede. Sellistel juhtudel peab liikmesriik tagama, et üksiktarbijate mandaati ei nõuta. Hüvitist kasutatakse avalikes huvides, teenimaks tarbijate kollektiivseid huve.
4. Lõigete 1, 2 ja 3 kohase lõpliku otsuse alusel saadud hüvitis ei piira muid hüvitise saamise õigusi, mis võivad asjaomastel tarbijatel olla liidu või liikmesriigi õigusaktide alusel.

Artikkel 7

Rahastamine

1. Artikli 6 lõikes 1 osutatud kahju hüvitamise ettekirjutust taotlev pädev üksus peab hagi menetlemise varases etapis deklareerima oma üldise tegevuse rahastamisallika ja hagi jaoks kasutatava rahastamisallika. Ta peab näitama, et tal on piisavad vahendid asjaomaste tarbijate esindamiseks nende parimates huvides ja teise poole kulude tasumiseks kohtuasja kaotamise korral.
2. Liikmesriigid peavad tagama, et juhtudel, kus esindushagi rahastaja on kolmas isik, oleks kolmandal isikul keelatud:
 - (a) mõjutada pädeva üksuse otsuseid seoses esindushagiga, sealhulgas kokkuleppeid;
 - (b) rahastada kollektiivhagi kostja vastu, kes on rahastaja konkurent, või kostja vastu, kellest rahastaja sõltub.
3. Liikmesriigid peavad tagama, et kohtutel ja haldusasutustel oleks õigus hinnata lõikes 2 osutatud asjaolusid ja vastavalt sellele nõuda, et pädev üksus keelduks asjaomasest rahastamisest, ja vajaduse korral otsustada, et pädeval üksusel ei ole konkreetse juhtumi puhul hagemisõigust.

Artikkel 8

Kokkulepped

1. Liikmesriigid võivad ette näha, et pädev üksus ja kaupleja, kes on jõudnud selle kaupleja väidetavalt ebaseadusliku tava tõttu kahju saanud tarbijate hüvitise osas kokkuleppele, võivad ühiselt taotleda kohtult või haldusasutuselt selle heakskiitmist. Sellise taotluse peaks kohus või haldusasutus võtma vastu üksnes juhul, kui sama kaupleja ja sama tavaga seoses ei menetleta sama liikmesriigi kohtus või haldusasutuses muid esindushagisid.
2. Liikmesriigid peavad tagama, et kohus või haldusasutus võivad esindushagi kontekstis igal ajal kutsuda pädevat üksust ja kostjat pärast nendega konsulteerimist üles jõudma seoses hüvitisega mõistliku ajavahemiku jooksul kokkuleppele.
3. Liikmesriigid peavad tagama, et kohutul või haldusasutusel, kes väljastas artikli 6 lõikes 2 osutatud deklaratiivse otsuse, on õigus nõuda esindushagi pooltelt, et nad saavutaksid mõistliku aja jooksul kokkuleppeseoses tarbijatele ettenähtava hüvitisega kõnealuse lõpliku otsuse alusel.
4. Lõigetes 1, 2 ja 3 osutatud kokkulepete suhtes kohaldatakse kohtu või haldusasutuse kontrolli. Kohus või haldusasutus hindab kokkuleppe seaduslikkust ja õiglust, võttes arvesse kõigi asjaosaliste, sealhulgas asjaomaste tarbijate huve ja õigusi.
5. Kui lõikes 2 osutatud kokkulepet ei saavutata ettenähtud tähtaja jooksul või saavutatud kokkulepet ei kiideta heaks, jätkab kohus või haldusasutus esindushagi menetlemist.
6. Asjaomased üksiktarbijad peavad saama võimaluse nõustuda enda sidumisega lõigetes 1, 2 ja 3 osutatud kokkuleppega või sellest keelduda. Lõike 4 kohaselt heakskiidetud kokkuleppe alusel saadud hüvitis ei piira muid hüvitise saamise õigusi, mis võivad asjaomastel tarbijatel olla liidu või liikmesriigi õigusaktide alusel.

Artikkel 9

Teave esindushagide kohta

1. Liikmesriigid tagavad, et kohus või haldusasutus nõuab, et rikkuv kaupleja teavitaks mõjutatud tarbijaid enda kulul lõplikest otsustest, millega nähakse ette artiklites 5 ja 6 osutatud meetmed, ja artiklis 8 osutatud heakskiidetud kokkulepetest juhtumi asjaoludega sobivaid viise kasutades ja sätestatud ajavahemiku jooksul, teavitades sealhulgas vajaduse korral kõiki asjaomaseid tarbijaid individuaalselt.
2. Lõikes 1 osutatud teave sisaldab arusaadavas keeles selgitust esindushagi reguleerimiseseme, selle õiguslike tagajärgede ja vajaduse korral selle kohta, milliseid samme peavad asjaomased tarbijad järgnevalt tegema.

Artikkel 10

Lõplike otsuste mõju

1. Liikmesriigid tagavad, et haldusasutuse või kohtu lõplikus otsuses, sealhulgas artikli 5 lõike 2 punktis b osutatud lõplikus ettekirjutuses tuvastatud tarbijate kollektiivseid huve kahjustava rikkumise olemasolu peetakse vaieldamatult tuvastatuks, mis on aluseks kõikidele muudele kahju hüvitamise hagidele nende riiklikes kohtutes sama kaupleja vastu sama rikkumise eest.
2. Liikmesriigid peavad tagama, et lõikes 1 osutatud lõplikku otsust, mille on teinud riiklik kohus või haldusasutus teises liikmesriigis, peetaks ümberlukatavaks eelduseks, et rikkumine on toimunud.

3. Liikmesriigid peavad tagama, et artikli 6 lõikes 2 osutatud lõplikku deklaratiivset otsust peetakse ümberlükatavaks eelduseks kaupleja vastutusele rikkumise tõttu kannatanud tarbijate ees, mis on aluseks kõikidele muudele kahju hüvitamise hagidele nende riiklikes kohtutes sama kaupleja vastu sama rikkumise eest. Liikmesriigid tagavad, et selliseid kahju hüvitamise hagisid, mille tarbijad esitavad individuaalselt, on võimalik esitada kiir- või lihtsustatud menetluse korras.

Artikkel 11

Aegumistähtaegade peatamine

Liikmesriigid tagavad, et artiklites 5 ja 6 osutatud esindushagi esitamine tähendab asjaomaste tarbijate kõikide hagide suhtes kohaldatava aegumistähtaaja peatamist või katkestamist, kui vastavate õiguste suhtes kehtib liidu või liikmesriigi õigusaktide alusel aegumistähtaeg.

Artikkel 12

Menetluse otstarbekohasus

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada artiklis 5 ja 6 osutatud esindushagide nõuetekohaselt otstarbekohane käsitlemine.
2. Esindushagisid, millega taotletakse artikli 5 lõike 2 punktis a osutatud ajutise meetme vormis ettekirjutust, käsitletakse kiirmenetluse korras.

Artikkel 13

Tõendid

Liikmesriigid peavad tagama, et kui pädev üksus, kes on esitanud esindushagi põhjendamiseks piisavad mõistlikult kättesaadavad faktid ja tõendid, ning on märkinud, et täiendavad tõendid on kostja käsutuses, seda taotleb, võib kohus või haldusasutus anda riiklike menetluseeskirjade kohaselt korralduse, et kostja peab esitama sellised tõendid, järgides liidu ja liikmesriigi kohaldatavaid konfidentsiaalsuse eeskirju.

Artikkel 14

Karistused

1. Liikmesriik peab sätestama eeskirjad karistuste kohta, mida kohaldatakse esindushagi raames väljastatud lõplike otsuste täitmata jätmise korral, ja võtab kõik vajalikud meetmed, et neid rakendatakse. Ettenähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.
2. Liikmesriigid peavad tagama, et karistusena võidakse määrata trahve.
3. Trahvidest saadud tulu jaotamise üle otsustamisel peavad liikmesriigid võtma arvesse tarbijate kollektiivseid huve.
4. Liikmesriigid teatavad lõikes 1 osutatud sätetest komisjonile hiljemalt [*direktiivi ülevõtmise kuupäev*] ning samuti teatavad nad komisjonile viivitamatult sätete igast järgnevast muudatusest.

Artikkel 15

Pädevate üksuste abistamine

1. Liikmesriigid peavad võtma vajalikke meetmeid, tagamaks, et esindushagidega seotud menetluskulud ei oleks pädevatele üksustele finantsiliseks takistuseks, et tõhusalt kasutada õigust taotleda artiklites 5 ja 6 osutatud meetmeid, nagu kohaldatavate kohtulõivude või haldustasude piiramine, neile vajaduse korral õigusabi võimaldamine või sel eesmärgil riiklikest vahenditest rahastamise võimaldamine.
2. Liikmesriigid peavad võtma vajalikud meetmed, tagamaks, et juhul kui pädevad üksused peavad teavitama asjaomaseid tarbijaid menetluses olevast esindushagist, võib kaupleja sellega seotud kulud hagi edukaks osutumise korral hüvitada.
3. Liikmesriigid ja komisjon toetavad ja lihtsustavad pädevate üksuste koostööd ning nende parimate tavade ja kogemuste vahetamist ja levitamist seoses piiriüleste ja riigisiseste rikkumiste lahendamisega.

Artikkel 16

Piiriülesed esindushagid

1. Liikmesriigid peavad võtma vajalikud meetmed, tagamaks, et iga eelnevalt ühes liikmesriigis artikli 4 lõike 1 kohaselt määratud pädev üksus võib pöörduda teise liikmesriigi kohtutesse või haldusasutustesse, kui on esitatud kõnealuses artiklis osutatud avalikult kättesaadav nimekirja. Kohtud või haldusasutused aktsepteerivad seda nimekirja pädeva üksuse õigusliku staatuse tõendina, aga see ei piira nende õigust kontrollida, kas pädeva üksuse tegevuse laad õigustab konkreetsel juhul hagi esitamist.
2. Liikmesriigid peavad tagama, et kui rikkumine mõjutab või tõenäoliselt mõjutab eri liikmesriikide tarbijaid, võivad liikmesriigi pädevale kohtule või haldusasutusele esindushagi esitada mitu pädevat üksust eri liikmesriikidest, tegutsedes ühiselt või esindatuna ühe pädeva üksuse poolt, et kaitsta eri liikmesriikidest pärit tarbijate kollektiivseid huve.
3. Piiriüleste esindushagide võimaldamiseks ja piiramata muudele üksustele liikmesriigi õigusaktide alusel antud õigusi, peavad liikmesriigid edastama komisjonile eelnevalt määratud pädevate üksuste nimekirja. Liikmesriigid teatavad komisjonile nende pädevate üksuste nimed ja tegevuse laadi. Komisjon teeb kõnealuse teabe avalikkusele kättesaadavaks ja ajakohastab seda.
4. Kui liikmesriigil või komisjonil tekib küsimusi seoses pädeva üksuse vastavusega artikli 4 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele, siis uurib kõnealuse pädeva üksuse määranud liikmesriik neid küsimusi ja tühistab vajaduse korral määramise, kui üht või mitut kriteeriumi ei täideta.

3. peatükk

Lõppsätted

Artikkel 17

Kehtetuks tunnistamine

Direktiiv 2009/22/EL tunnistatakse kehtetuks alates [direktiivi ülevõtmise kuupäev], ilma et see piiraks artikli 20 lõike 2 kohaldamist.

Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile kooskõlas II lisas esitatud vastavustabeliga.

Artikkel 18

Järelevalve ja hindamine

1. Mitte varem kui viie aasta möödumisel käesoleva direktiivi kohaldamise kuupäevast hindab komisjon käesolevat direktiivi ja esitab aruande peamiste järelduste kohta Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele. Hindamine viiakse läbi kooskõlas komisjoni parema õigusloome suunistega. Aruandes hindab komisjon eelkõige artiklis 2 ja I lisas määratletud käesoleva direktiivi kohaldamisala.
2. Hiljemalt üks aasta pärast käesoleva direktiivi jõustumist hindab komisjon seda, kas lennu- ja rongireisijate õigusi käsitlevad eeskirjad pakuvad tarbijate õiguste kaitset tasemel, mis on võrreldav käesoleva direktiivi alusel sätestatud tasemega. Kui need seda pakuvad, kavatseb komisjon teha asjakohased ettepanekud, mis võivad eelkõige hõlmata I lisa punktides 10 ja 15 osutatud õigusaktide kõrvaldamist käesoleva direktiivi artiklis 2 määratletud kohaldamisalast.
3. Liikmesriigid annavad komisjonile kord aastas ja esimest korda hiljemalt neli aastat pärast käesoleva direktiivi kohaldamiskuupäeva järgmist teavet, mis on vajalik lõikes 1 osutatud aruande ettevalmistamiseks:
 - (a) haldus- või kohtuasutustele käesoleva direktiivi kohaselt esitatud esindushagide arv;
 - (b) hagnosisid esitanud pädeva üksuse liik;
 - (c) esindushagide raames lahendatud rikkumise liik, esindushagide pooled ja esindushagidega seotud majandussektor;
 - (d) menetluste pikkus alates hagi algatamisest kuni artiklis 5 osutatud lõplike ettekirjutuste, artiklis 6 osutatud kahju hüvitamise ettekirjutuste või deklaratiivsete otsuste või artiklis 8 osutatud kokkuleppe lõpliku heakskiidu vastuvõtmiseni;
 - (e) esindushagide tulemused;
 - (f) artikli 15 lõikes 3 osutatud koostöö ja parimate tavade vahetamise mehhanismis osalevate pädevate üksuste arv.

Artikkel 19

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid võtavad vastu käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid ja avaldavad need hiljemalt [18 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva]. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Liikmesriigid kohaldavad kõnealuseid norme alates [6 kuud pärast ülevõtmise tähtaega].

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile siseriiklike õigusnormide teksti, mille nad võtavad vastu käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas.

Artikkel 20

Üleminekusätted

1. Liikmesriigid peavad kohaldama käesoleva direktiivi ülevõtmiseks vastu võetud õigus- ja haldusnorme rikkumiste suhtes, mis algasid pärast [*käesoleva direktiivi kohaldamise kuupäev*].
2. Liikmesriigid peavad kohaldama direktiivi 2009/22/EÜ ülevõtmiseks vastu võetud õigus- ja haldusnorme rikkumiste suhtes, mis algasid enne [*käesoleva direktiivi kohaldamise kuupäev*].

Artikkel 21

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 22

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

- 1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus
- 1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad vastavalt tegevuspõhise juhtimise ja eelarvestamise (ABM/ABB) struktuurile
- 1.3. Ettepaneku/algatuse liik
- 1.4. Eesmärgid
- 1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendus
- 1.6. Meetme kestus ja finantsmõju
- 1.7. Ettenähtud eelarve täitmise viisid

2. HALDUSMEETMED

- 2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad
- 2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem
- 2.3. Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

- 3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub
- 3.2. Hinnanguline mõju kuludele
 - 3.2.1. Üldine hinnanguline mõju kuludele
 - 3.2.2. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele
 - 3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele
 - 3.2.4. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga
 - 3.2.5. Kolmandate isikute rahaline osalus
- 3.3. Hinnanguline mõju tuludele

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad vastavalt tegevuspõhise juhtimise ja eelarvestamise (ABM/ABB) struktuurile³⁴

Jaotis 33 – Õigus- ja tarbijaküsimused – peatükk 33 02 01 – õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programm

Muude asjaomaste poliitikavaldkondade ulatus – vt ettepaneku I lisa

1.3. Ettepaneku/algatuse liik

☐ Ettepanek/algatus käsitleb **uut meedet**

☐ Ettepanek/algatus käsitleb **uut meedet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest**³⁵

☒ Ettepanek/algatus käsitleb **olemasoleva meetme pikendamist**

☐ Ettepanek/algatus käsitleb **ümbersuunatud meedet**

1.4. Eesmärgid

1.4.1. Komisjoni mitmeaastased strateegilised eesmärgid, mida ettepaneku/algatuse kaudu täidetakse

Õiglasem ja süvendatum siseturg; digitaalne ühtne turg

DG JUST – õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programm, erieesmärk nr 9 seoses tarbijapoliitikaga:

– võimaldada üksikisikutel tarbijana siseturul liidu õigusest tulenevaid õigusi kasutada.

Ettepaneku erieesmärk:

– täiustatud esindushagide eesmärk on vähendada tarbijate kollektiivseid huve kahjustavate liidu õiguse rikkumiste arvu ning seega parandada nõuete järgimist ja kõrvaldada tarbijakahju.

Eelarvesse kantud meetme erieesmärk:

– jätkata ja laiendada koolitus- ja koostöömeetmete rakendamist, et hõlmata suurel arvul pädevaid üksusi kogu ELis, suurendamaks esindushagide kasutamist piiriülese mõjuga rikkumiste korral.

³⁴

ABM: tegevuspõhine juhtimine; ABB: tegevuspõhine eelarvestamine.

³⁵

Vastavalt finantsmääruse artikli 54 lõike 2 punktile a või b.

1.4.2. *Erieesmärgid ning asjaomased tegevusalad vastavalt tegevuspõhise juhtimise ja eelarvestamise süsteemile*

Asjaomased tegevusalad vastavalt tegevuspõhise juhtimise ja eelarvestamise süsteemile

Analüüsitegevus (andmete ja statistika kogumine)

Vastastikune õppimine ja koostöö (üritused, elektroonilised teabevahetusplatvormid, kaugsidevahendid)

1.4.3. *Oodatavad tulemused ja mõju*

Täpsustage, milline peaks olema ettepaneku/algatuse oodatav mõju toetusesaajatele/sihtrühmale.

Tarbijate puhul: tarbijate kaitse kõrgem tase ja väiksem tarbijakahju, sest massikahjuolukordades on olemas tugevamad kollektiivse õiguskaitse mehhanismid ja kauplejatel on seepärast suurem motivatsioon järgida ELi tarbijaõigust.

Pädevate üksuste puhul: uued meetmed ja selgemad eeskirjad pädevate üksuste suhtes, kellel on õigus esitada esindushagisid, eelkõige piiriüleste juhtumite puhul.

Kauplejate puhul: kauplejad saavad kasu võrdsematest konkurentsitingimustest ja veelgi õiglasemast konkurentsist.

1.4.4. *Tulemus- ja mõjunäitajad*

Täpsustage, milliste näitajate alusel hinnatakse ettepaneku/algatuse elluviimist.

Ettepaneku artikliga 18 (Järelevalve ja hindamine) kohustatakse liikmesriike esitama statistilised andmed seoses järgmiste näitajatega:

- haldus- või kohtuasutustele käesoleva direktiivi kohaselt esitatud esindushagide arv ja liigid;
- hagi esitanud pädeva üksuse liik;
- esindushagide raames lahendatud rikkumise liik, esindushagide pooled ja esindushagidega seotud majandussektor;
- menetluste pikkus alates hagi algatamisest kuni käesoleva direktiivi artiklis 5 osutatud ettekirjutuste, artiklis 6 osutatud kahju hüvitamise ettekirjutuste või deklaratiivsete otsuste või artiklis 8 osutatud kokkuleppe lõpliku heakskiidu vastuvõtmiseni;
- esindushagide lõplikud tulemused (nt kokkulepped, kahju hüvitamise ettekirjutused);
- käesoleva direktiivi artikli 15 lõikes 3 osutatud koostöö ja parimate tavade vahetamise mehhanismis osalevate pädevate üksuste arv.

1.5. **Ettepaneku/algatuse põhjendus**

1.5.1. *Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused*

Ettepaneku eesmärk on parandada ettekirjutuste taotlemise menetluse tulemuslikkust ja kehtestada meetmed, millega kõrvaldatakse tarbijaõiguste rikkumise tagajärjed. Täiustatud esindushagide eesmärk on vähendada tarbijate kollektiivseid huve

kahjustavate liidu õiguse rikkumiste arvu ning seega parandada nõuete järgimist ja kõrvaldada tarbijakahju.

1.5.2. *ELi meetme lisaväärtus*

Tarbijatele ei ole tõhusad õiguskaitsevahendid veel kõikides liikmesriikides kättesaadavad. Seoses kehtiva ettekirjutusi käsitleva direktiivi tõhususega liikmesriikide vahel kindlaks tehtud olulised erinevused nõuavad ELi sekkumist, eriti selle piiriüleseid ettekirjutusi silmas pidades. Üksnes liikmesriikide meetmed viiksid tõenäoliselt edasise killustumiseni, mis omakorda säilitaks siseturul tarbijate ja kauplevate ebavõrdse kohtlemise, tarbijate õiguskaitsevahendite erineva taseme liidus ja nõrgendaks tarbijate jaoks ühtset turgu.

1.5.3. *Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid*

Komisjoni 2008. aasta aruandes ettekirjutusi käsitleva direktiivi kohaldamise kohta jõuti järeldusele, et ettekirjutuste taotlemise menetluse kasutamist on riigisiseste rikkumiste korral saatnud teatav edu, kuid see on piiriüleste rikkumiste korral olnud vähem edukas peamiselt seetõttu, et pädevatel üksustel napib vahendeid eri liikmesriikides erinevate menetluste korraldamiseks. Komisjon järeldas oma 2012. aasta aruandes, et ettekirjutusi käsitleval menetlusel oleks märkimisväärne potentsiaal, kui oleks võimalik kõrvaldada puudused, eelkõige menetlustega seotud suured kulud, menetluste kestus ja keerukus, ettekirjutusi käsitlevate kohtuotsuste suhteliselt piiratud õiguslikud tagajärjed ja raskused nende täitmisel. Ettekirjutusi käsitleva direktiivi põhjalikul hindamisel komisjoni 2017. aasta liidu tarbija- ja turustamisõiguse toimivuskontrolli raames tehti kindlaks palju samasuguseid takistusi, eelkõige asjaolu, et tarbijatel puuduvad piisavad õiguskaitsevahendid.

1.5.4. *Kooskõla ja võimalik koostoime muude asjaomaste meetmetega*

Ettepanek on täielikult kooskõlas ja kokkusobiv liidu kehtivate tegevuspõhimõtetega. See täiendab valdkondlikul tasandil kättesaadavaid ettekirjutuse taotlemise ja õiguskaitsemenetlusi spetsiaalse esindushagi mehhanismi kasutusele võtmisega, kui tarbijate kollektiivseid huve on kahjustatud või neid võidakse kahjustada. Selle kohaldamisalasse kuuluvate liidu õigusaktide parem jõustamine toetab eelkõige digitaalse ühtse turu, kapitaliturgude liidu, energialiidu ja ringmajanduse strateegiaid.

1.6. **Meetme kestus ja finantsmõju**

Piiratud kestusega ☐ ettepanek/algatus

- ☐ Ettepanek/algatus hõlmab ajavahemikku [PP/KK]AAAA–[PP/KK]AAAA
- ☐ Finantsmõju avaldub ajavahemikul AAAA–AAAA

X piiramatu kestusega ettepanek/algatus

- Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku AAAA–AAAA,
- millele järgneb täieulatuslik rakendamine.

1.7. Ettenähtud eelarve täitmise viisid³⁶

X Otsene eelarve täitmine komisjoni poolt

- X oma talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;
- ☐ rakendusametite kaudu

☐ **Eelarve täitmine koostöös** liikmesriikidega

☐ **Kaudne eelarve täitmine**, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

- ☐ kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;
- ☐ rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (täpsustage);
- ☐ Euroopa Investeerimispangale ja Euroopa Investeerimisfondile;
- ☐ finantsmääruse artiklites 208 ja 209 nimetatud asutustele;
- ☐ avalik-õiguslikele asutustele;
- ☐ avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, kuivõrd nad esitavad piisavad finantstagatised;
- ☐ liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kes esitavad piisavad finantstagatised;
- ☐ isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ühise välis- ja julgeolekupoliitika erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis.
- *Mitme eelarve täitmise viisi valimise korral esitage üksikasjad rubriigis „Märkused“.*

Märkused

Liikmesriigid ja Euroopa Komisjon peavad toetama ja lihtsustama koostööd ja parimate tavade vahetamist pädevate üksuste vahel (ettepaneku artikli 15 lõige 3).

³⁶

Eelarve täitmise viise koos viidetega finantsmäärusele on selgitatud veebisaidil http://www.cc.cec/budg/man/budgmanag/budgmanag_en.html

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad

Täpsustage tingimused ja sagedus.

Artikli 18 (Järelevalve ja hindamine) kohaselt peab komisjon tegema hindamise mitte varem kui viie aasta möödudes kohaldamise alguse kuupäevast. Komisjon koostab üksikasjaliku kava käesoleva direktiivi väljundite, tulemuste ja mõju jälgimiseks ning määrab kindlaks näitajad ja selle, kui sageli teavet koguda. Selle meetme raames on liikmesriikide ülesanne esitada eelkõige artiklis 18 ettenähtud olulist statistilist teavet.

Hindamises on abiks käesoleva finantssegituse punktis 1.4.4 loetletud näited näitajate kohta.

Seoses kulutuste järelevalvega kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrust (EL) nr 1381/2013, millega luuakse õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programm aastateks 2014–2020.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem

2.2.1. Tuvastatud ohud

Välja selgitatud ohte ei ole

2.2.2. Teave loodud sisekontrollisüsteemi kohta

Ei kohaldata

2.2.3. Kontrolliga kaasnevate kulude ja sellest saadava kasu hinnang ning veariski taseme prognoos

Ei kohaldata

2.3. Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed

Täpsustage rakendatavad või kavandatud ennetus- ja kaitsemeetmed.

Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmiseks kohaldatakse finantsmäärust ning peale selle korraldatakse kvaliteedikontroll ja esitatud andmete kontroll, et tegelda võimalike puudujääkide või ebakõladega.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

- Olemasolevad eelarveread

Järjestatakse mitmeaastase finantsraamistiku rubriikide ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa.

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Nr 3 Turvalisus ja kodakondsus	Liigendatud/liigendamata ³⁷ .	EFTA riigid ³⁸	Kandidaatriigid ³⁹	Kolmandad riigid	Finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti b tähenduses
	33 02 01	Liigendatud	JAH	EI	EI	EI

- Uued eelarveread, mille loomist taotletakse – EI KOHALDATA

Järjestatakse mitmeaastase finantsraamistiku rubriikide ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa.

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Number [Nimetus..... ...]	Liigendatud/liigendamata	EFTA riigid	Kandidaatriigid	Kolmandad riigid	Finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti b tähenduses

³⁷ Liigendatud assigneeringud / liigendamata assigneeringud.

³⁸ EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

³⁹ Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani võimalikud kandidaatriigid.

3.2. Hinnanguline mõju kuludele

3.2.1. Üldine hinnanguline mõju kuludele

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	3	Julgeolek ja kodakondsus
--	---	--------------------------

DG JUST			Aasta 2019	Aasta 2020	Aasta 2021	Aasta 2022	Aasta 2023	Aasta 2024	KOKKU
• Tegevusassigneeringud									
Eelarverida nr 33 02 01	Kulukohustused	(1)	0,700						0,700
	Maksed	(2)	0,560						0,560
Eelarverida nr	Kulukohustused	(1a)							
	Maksed	(2a)							
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud ⁴⁰									
Eelarverida nr 33.01 04 01		(3)	0,125	0,125					0,250
Assigneeringud KOKKU DG JUST (õiguste, võrdõiguslikkuse ja kodakondsuse programmi raames)	Kulukohustused	=1+1a +3	0,825	0,125					0,950
	Maksed	=2+2a +3	0,685	0,125					0,810

• Tegevusassigneeringud KOKKU	Kulukohustused	(4)	0,700						0,700
-------------------------------	----------------	-----	-------	--	--	--	--	--	-------

⁴⁰ Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised B.A read), otsene teadustegevus, kaudne teadustegevus.

	Maksed	(5)	0,560						0,560
• Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU		(6)	0,125	0,125					0,250
Assigneeringud KOKKU Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 3 raames. Julgeolek ja kodakondsus	Kulukohustused	=4+ 6	0,825	0,125					0,950
	Maksed	=5+ 6	0,685	0,125					0,810

Juhul kui ettepanek/algatus mõjutab mitut rubriiki:

• Tegevusassigneeringud KOKKU	Kulukohustused	(4)							
	Maksed	(5)							
• Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU		(6)							
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIKIDE 1–4 assigneeringud KOKKU (võrdlussumma)	Kulukohustused	=4+ 6							
	Maksed	=5+ 6							

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	5	„Halduskulud“
---	----------	---------------

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		Aasta 2019	Aasta 2020	Aasta 2021	Aasta 2022	Aasta 2023	Aasta 2024	KOKKU
DG: JUST.								
• Personal		0,143	0,143					0,286
• Muud halduskulud								
DG JUST KOKKU		0,143	0,143					0,286

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 5 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustused kokku = maksed kokku)	0,143	0,143					0,286
---	--	--------------	--------------	--	--	--	--	--------------

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		Aasta 2019	Aasta 2020	Aasta 2021	Aasta 2022	Aasta 2023	Aasta 2024	KOKKU
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIKIDE 1–5 assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	0,968	0,268					1,236
	Maksed	0,828	0,268					1,096

3.2.2. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma tegevusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab tegevusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

kulukohustuste assigneeringud miljonites eurodes (kolme kümnendkohaga)

Täpsustage eesmärgid ja väljundid ↓			Aasta 2019		Aasta 2020		Aasta 2021		Aasta 2022		Aasta 2023		Aasta 2024		KOKKU	
	VÄLJUNDID															
	Väljun di liik	Kesk mine kulu	Ž	Kulu	Ž	Kulu	Ž	Kulu	Ž	Kulu	Ž	Kulu	Ž	Kulu	Väljund ite arv kokku	Kulud kokku
ERIEESMÄRK nr 1			Jätkata ja laiendada koolitus- ja koostöömeetmete rakendamist, et hõlmata suurel arvul pädevaid üksusi kogu ELis, suurendamaks esindushagide kasutamist piiriülese mõjuga rikkumiste korral.													
Väljund – vastastikune õppimine, koostöö (üritused, elektroonilised teabevahetusplat vormid, kaugsidevahendi			2	0,825	1	0,125									3	0,950
Erieesmärk nr 1 kokku			2	0,825	1	0 125									3	0,950

ERIEESMÄRK nr 2 ...	Vähendada tarbijate kollektiivseid huve kahjustavate liidu õiguse rikkumiste arvu ning seega parandada nõuete järgimist ja kõrvaldada tarbijakahju.
---------------------	---

Väljund – Analüüsitegevus – andmete ja statistika kogumine															0	0
Erieesmärk nr 2 kokku																0
KULUD KOKKU			2	0,825	1	0,125									3	0,950

3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele

3.2.3.1. Kokkuvõte

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma haldusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta 2019	Aasta 2020	Aasta 2021	Aasta 2022	Aasta 2023	Aasta 2024	KOKKU
--	------------	------------	------------	------------	------------	------------	-------

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIK 5							
Personal	0,143	0,143					0,286
Muud halduskulud							
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 5 vahesumma	0,143	0,143					0,286

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 5⁴¹ välja jäävad kulud							
Personal							
Muud halduskulud (1 intra muros)	0,125	0,125					0,250
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 5 väljajäävate kulude vahesumma	0,125	0,125					0,250

KOKKU	0,268	0,268					0,536
--------------	--------------	--------------	--	--	--	--	--------------

Personali ja muude halduskuludega seotud assigneeringute vajadused kaetakse asjaomase peadirektoraadi poolt kõnealuse meetme haldamiseks juba antud ja/või ümberpaigutatud assigneeringute raames, täiendades neid vajaduse korral täiendavate assigneeringutega, mida võidakse anda haldavale peadirektoraadile iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades eelarvepiirangutega.

⁴¹ Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised B.A read), otsene teadustegevus, kaudne teadustegevus.

3.2.3.2. Hinnanguline personalivajadus

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma personali kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

Hinnanguline väärtus täistööaja ekvivalendina

	Aasta 2019	Aasta 2020	Aasta 2021	Aasta 2022	Aasta 2023	Aasta 2024
• Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)						
33. 01 01 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)	1	1				
XX 01 01 02 (delegatsioonides)						
XX 01 05 01 (kaudne teadustegevus)						
10 01 05 01 (otsene teadustegevus)						
• Koosseisuväline personal (täistööajale taandatud töötajad)⁴²						
33. XX 01 02 01 (üldvahenditest rahastatavad AC, END, INT)						
XX 01 02 02 (AC, AL, END, INT ja JED delegatsioonides)						
XX 01 04 yy⁴³	Peakorteris					
	Delegatsioonides					
XX 01 05 02 (AC, END, INT – kaudse teadustegevuse valdkonnas)						
10 01 05 02 (AC, END, INT – otsese teadustegevuse valdkonnas)						
Muud eelarveread (täpsustage)						
KOKKU	1	1				

Personalivajadused kaetakse juba meedet haldavate peadirektoraadi töötajatega ja/või töötajate ümberpaigutamise teel peadirektoraadi siseselt. Vajaduse korral võidakse personali täiendada meedet haldavale peadirektoraadile iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades olemasolevate eelarvepiirangutega.

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	Kuulutada välja konkurss ja koordineerida algatust
Kosseisuvälised töötajad	

⁴² AC = lepingulised töötajad; AL = kohalikud töötajad; END = riikide lähetatud eksperdid; INT = renditööjõud; JED = noored eksperdid delegatsioonides.

⁴³ Tegevusassigneeringutest rahastatavate koosseisuväliste töötajate ülempiiri arvestades (endised BA read).

3.2.4. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga

- ☒ Ettepanek/algatus on kooskõlas kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga.
- ☐ Ettepanekuga/algatusega kaasneb mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi ümberplaneerimine.

Selgitage ümberplaneerimist, osutades asjaomastele eelarveridadele ja summadele.

- ☐ Ettepanek/algatus eeldab paindlikkusinstrumendi kohaldamist või mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamist.

Selgitage vajalikku toimingut, osutades asjaomastele rubriikidele, eelarveridadele ja summadele.

3.2.5. Kolmandate isikute rahaline osalus

- ☒ Ettepanek/algatus ei hõlma kolmandate isikute poolset kaasrahastamist.
- Ettepanek/algatus hõlmab kaasrahastamist, mille hinnanguline summa on järgmine:

assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta N	Aasta N+1	Aasta N+2	Aasta N+3	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vrd punkt 1.6)			Kokku
Täpsustage kaasrahastav asutus								
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU								

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

- ☒ Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele.
- ☐ Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:
 - ☐ omavahenditele
 - ☐ mitmesugustele tuludele

miljonites eurodes (kolme kümnendkohaga)

Tulude eelarverida:	Jooksva aasta eelarves kättesaadavad assigneeringud	Ettepaneku/algatuse mõju ⁴⁴						
		AastaN	AastaN+1	AastaN+2	AastaN+3	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vrd punkt 1.6)		
Artikkel								

Mitmesuguste sihtotstarbeliste tulude puhul täpsustage, milliseid kulude eelarveridasid ettepanek mõjutab.

Täpsustage tuludele avaldatava mõju arvutamise meetod.

⁴⁴

Traditsiooniliste omavahendite (tollimaksud ja suhkrumaksud) korral peab märgitud olema netosumma, st brutosumma pärast 25 % sissenõudmiskulude mahaarvamist.